कर्नाटक सरकार

सार्वजनिक शिक्षण इलाखा

अध्ययन पुनर्प्राप्ती
विद्यार्थी कृतीपुस्तक

2022-23

7

इयत्ता सातवी

विषय - माराठी प्रथम भाषा

समग्र शिक्षण कर्नाटक बेंगळूरू

आणि

राज्य शिक्षण संशोधन प्रशिक्षण संस्था, बेंगळूरू

ಸಂದೇಶ

ಆತ್ಮೀಯರೇ,

ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಭಾರತದ ಭವಿಷ್ಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರವು ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 2020ನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 2020 ರ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತರಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ವಿನ್ಯಾಸ, ಕಲಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವೀನ್ಯತೆ, ತರಗತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮರುವಿನ್ಯಾಸ ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಸಮೃದ್ಧ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲು ಹಲವು ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ನಿಪುಣ್ ಭಾರತ್ ಮಿಷನ್ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾ ಜ್ಞಾನ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಖಾತ್ರಿಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಗೊಂಡಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕೋವಿಡ್–19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ರೋಗದಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಅಡೆತಡೆಗಳಾಗಿ, ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾನಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಔಪಚಾರಿಕ ಹಾಗೂ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಕಾರ್ಯತಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯ ನಿರಂತರತೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸಹ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಟ್ಟದ ಕಲಿಕೆ ಆಗದಿರುವುದನ್ನು ಹಲವು ಅಧ್ಯಯನಗಳು ತಿಳಿಸಿವೆ. ಈ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಬೇಕಿದೆ. ಸದರಿ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ 'ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ' ಎಂಬ ವಿನೂತನ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು 2022–23ನೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಸಕ್ತ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಮಗುವಿನ ಮುಗ್ಧ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ಆಶಯ ನನ್ನದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು, ಕೈಪಿಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಯನ್ವಯ ಈ ವಿನೂತನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅದರ ಅಂತಸ್ಸತ್ವದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲಾಖೆಯ ಸರ್ವರೂ, ಪೋಷಕವರ್ಗ ಮತ್ತು ಭಾಗೀದಾರರೆಲ್ಲರೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸುತ್ತೀರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶುಭವಾಗಲಿ.............

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಸಿ.ನಾಗೇಶ
ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಾಗೂ ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣ
ಹಾಗೂ ಸಕಾಲ ಸಚಿವರು.

ಮುನ್ನುಡಿ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ–2020ರ ಆಶಯದಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಆದರೆ ಕೋವಿಡ್–19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಳೆದೆರಡು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಕಷ್ಟು ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂತರವನ್ನು ನೀಗಿಸಲು 2022–23ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ ಎಂಬ ವಿನೂತನ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಉಪಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ, ಸಂಖ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ನೀಡಲಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ಮಗು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿ ಗಳಿಸಲೇಬೇಕಿದ್ದ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಕ್ತ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ 'ಅತಿ ಮುಖ್ಯ ಕಲಿಕಾ ಫಲ' ಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಚಟುವಟಿಕೆ ರೂಪಿಸಿ, ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ನಿಪುಣ್ ಭಾರತ್', 'ವಿದ್ಯಾಪ್ರವೇಶ್'ನಂತಹ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತ, ಕಲಿಕಾ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕ ಸ್ನೇಹಿಯಾಗಿವೆ. ಚಟುವಟಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ 'ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿ'ಯನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರ ಸರಿದೂಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತೀರೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ DSERT ಹಾಗೂ SSK ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್ ಜೀ ಫೌಂಡೇಶನ್ ಸಂಸ್ಥೆಗೂ ಇಲಾಖೆಯ ಪರವಾಗಿ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ಡಾ. ಸೆಲ್ವಕುಮಾರ್ ಎಸ್. ಭಾ.ಆ.ಸೇ.
ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ,
ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ

ಆಶಯ ನುಡಿ

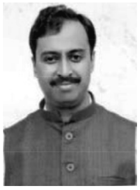

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀ ನಿತ್ಯವೂ ಕಲಿಕಾ ನಿರಂತರತೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಆದರೆ ಕೋವಿಡ್–19 ಸಾಂಕ್ರಾಮಿಕದಿಂದಾಗಿ ಜಾಗತಿಕವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ನಿರಂತರತೆಗೆ ವ್ಯತ್ಯಯ ಉಂಟಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು ವೇದ್ಯ. ಇದನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೋವಿಡ್–19 ನಿಂದಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳು ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ವಿದ್ಯಾಗಮ, ಸಂವೇದ, ವಿಶೇಷ ಸೇತುಬಂಧ ಮುಂತಾದ ಪರ್ಯಾಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರೂ ಮುಖಾಮುಖಿ ತರಗತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಮಾಂತರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ ಉಪಕ್ರಮವು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ ಶಿಶು ಕೇಂದ್ರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ವಿನೂತನ ಪ್ರಯತ್ನ. ಸರಿಸುಮಾರು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಡೆಯದೇ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ರೂಪಿಸಿದ ಉಪಕ್ರಮ. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವನ್ನು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ತುಂಬಿಕೊಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಉಪಕ್ರಮದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗೀದಾರರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಡಾ. ವಿಶಾಲ್ ಆರ್. ಭಾ.ಆ.ಸೇ.
ಆಯುಕ್ತರು,
ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ

ಆರಂಭಿಕ ನುಡಿ

ಆತ್ಮೀಯರೇ,

ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕೋವಿಡ್-19ರ ಕಾರಣದಿಂದ ಔಪಚಾರಿಕ ತರಗತಿಗಳು ನಿರೀಕ್ಷೆಯಂತೆ ನಡೆಯದೇ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು ಶೋಚನೀಯ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಏರುಪೇರುಗಳೂ ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಕಲಿಕಾ ನಿರಂತರತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು 2022-23ನೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಪ್ರಥಮ ಆದ್ಯತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯಾ ತರಗತಿಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನದ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಗೊಳಿಸಿ ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ ಉಪಕ್ರಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳನ್ನು ತಾವು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬುನಾದಿ ಕಲಿಕಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಿರಿ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾ ಅಂತರವನ್ನು ಪೂರೈಸುವಿರಿ ಎಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದನ್ನು ಶಾಲಾಧಾರಿತವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಿಗದಿತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಗಳಿಕೆಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ನಂಬಿರುತ್ತೇನೆ. ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಪಲ್ಲವಿ ಆಕುರಾತಿ ಭಾ.ಆ.ಸೇ
ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನಾ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕರ್ನಾಟಕ

ಪ್ರಾಸ್ತಾವಿಕ ನುಡಿ

ಆತ್ಮೀಯರೇ,

ಹೊಸ ಶತಮಾನದ ಆಶಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ-2020ರ ಅನುಷ್ಠಾನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೋವಿಡ್ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಮಹತ್ತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಮಾಧ್ಯಮಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾಗಮ, ಸಂವೇದದಂತಹ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ನಡುವೆಯೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಲಿಕಾ ಅಂತರ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು ವಾಸ್ತವದ ಸಂಗತಿ. ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟ, ಕಲಿಕಾ ಅಂತರ ಪೂರೈಸುವ ಯೋಜನೆಯೇ 'ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ' ಉಪಕ್ರಮ. ಈ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಉಪಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬುನಾದಿ ಸಾಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯಾಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷಗಳ ಆಯ್ದ ಕಲಿಕಾಫಲಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಕ್ತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಅತ್ಯಗತ್ಯ ಕಲಿಕಾಫಲಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ 'ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿ' ಮತ್ತು ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತ ಕಲಿಕಾ ಪೂರಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ 'ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆ'ಗಳ ಪುಸ್ತಕ ಎಂಬ ಎರಡು ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಲಿಕಾ ಹಾಳೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯಲೇಬೇಕಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾಫಲಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ನಷ್ಟವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಲು ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗೀದಾರರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಈ ಮೂಲಕ ವಿನಂತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಇಲಾಖಾ ಮಿತ್ರರು ಮತ್ತು ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಮ್‌ಜೀ ಫೌಂಡೇಶನ್ ಇವರಿಗೆ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶುಭವಾಗಲಿ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಮಂಗಲ ವಿ.
ನಿರ್ದೇಶಕರು, ರಾಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ & ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ

ಡಾ॥ ಎಸ್ ಸೆಲ್ವ ಕುಮಾರ್. ಭಾ.ಆ.ಸೇ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು	**ಡಾ. ವಿಶಾಲ್ ಆರ್.** ಭಾ.ಆ.ಸೇ ಆಯುಕ್ತರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
ಶ್ರೀಮತಿ ಪಲ್ಲವಿ ಆಕುರಾತಿ. ಭಾ.ಆ.ಸೇ ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನಾ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕರ್ನಾಟಕ, ಬೆಂಗಳೂರು	**ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಮಂಗಲ ವಿ.** ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಡಿ.ಎಸ್.ಇ.ಆರ್.ಟಿ ಬೆಂಗಳೂರು

जिल्हा शिक्षण आणि प्रशिक्षण संस्था बेळगावी	
संपन्मुल समूह	
श्री. सागर आर.हराडे स.शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा हिंडलगा, बेळगावी ग्रामीण	श्री.पी. एस.पाटील स.शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा यडोगा,ता.खानापूर
श्री.व्ही.के.बापशेट स.शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा नागुर्डे, ता.खानापूर	श्री ए.एस. हंगीरकर स.शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा, पारवाड.ता.खानापूर

परिशिलक	
श्री.व्ही एम.पाटील स.शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा, होणकल ता.खानापूर.	श्री एन.एल.शिवनगेकर स.शि. सरकारी उच्च प्राथमिक मराठी शाळा करंबळ, ता.खानापूर

भागीदार

अजीम प्रेमजी फौंडेशन

आणि

इ.वि.जी विभाग डि.एस.इ.आर.टि

बेंगळूरू

अध्ययन निष्पत्ती		
अ.क्र	अध्ययन निष्पत्ती	पान क्र.
1.	व्याकरण आणि भाषानियम समजून घेऊन योग्यरीतीने वाचन व लेखनाची पद्धत अवगत करतात.	1-7
2.	विषयाचे श्रवण किंवा वाचन केल्यानंतर का ? कसे ? असे झाले तर? असे झाले नाही तर? अशा प्रश्नांची उत्तरे देतात.	8-12
3.	व्याकरणातील शब्दांच्या जाती ,प्रयोग इत्यादी अंश समजावून घेऊन त्यांचा वापर करून लेखन करतात.	13-19
4.	शब्दातील साम्यता आणि अक्षरातील, ध्वनीतील फरक समजून घेऊन छापील तसेच लिखित मुद्दे वाचतात व त्यांचे अनुलेखन व श्रुतलेखन करतात.	20-24
5.	घटना, प्रसंग वाचून त्या योग्य क्रमानुसार लावतात.	25-30
6.	भित्तिपत्रके तयार करतात आणि इतरांच्या भित्तिपत्रकांचे वाचन करून समजून घेतात.	31-37
7.	कविता, कथा, नाटक ऐकून त्याचा अर्थ समजून घेऊन त्यावरील प्रश्नांची उत्तरे देतात व कवितेचा सारांश लिहितात.	38-44
8.	प्रासयुक्त, यमकयुक्त शब्दांची रचना करतात आणि स्वतः कविता रचतात.	45-51
9.	नवीन शब्द, शब्दसमूह, वाक्प्रचार, म्हणी, मुद्रित विषय वाचून अर्थ समजून घेऊन त्यांचा स्वतःच्या वाक्यात उपयोग करतात.	52-64
10	चित्रावरून कथा / गोष्ट सांगतात व लिहितात.	65-73
11.	कथेचे नाटकात आणि नाटकाचे कथेत रूपांतर करतात.	74-81
12	दिलेल्या सूचनांचा अवलंब करून शब्दकोडे सोडवितात.	82-85
13	दिलेल्या विषयावर निबंध, पत्रे, प्रवासवर्णने स्वतःच्या शब्दात लिहितात.	86-92
14	अपरिचित प्रसंग, घटना, नाटक आणि संदर्भ ऐकून अर्थ समजून घेऊन प्रतिक्रिया व्यक्त करतात व त्यात सहभागी होतात. त्यावर आधारित प्रश्नांची उत्तरे देतात.	93-99

अध्ययन निष्पत्तीचे माहेवार वेळापत्रक

अ.क्र.	महिना	अध्ययन निष्पत्ती क्र.	आकारिक/संकलनात्मक मूल्यमापन
1.	मे	1) व्याकरण आणि भाषानियम समजून घेऊन योग्यरीतीने वाचन व लेखनाची पद्धत अवगत करतात.	
2.	जून	1) व्याकरण आणि भाषानियम समजून घेऊन योग्यरीतीने वाचन व लेखनाची पद्धत अवगत करतात. 2) विषयाचे श्रवण किंवा वाचन केल्यानंतर का ? कसे ? असे झाले तर?, असे झाले नाही तर ? अशा प्रश्नांची उत्तरे देतात.	आकारिक मूल्यमापन 1 (FA 1) जुलै दुसरा आठवडा
3.	जुलै	3) व्याकरणातील शब्दांच्या जाती ,प्रयोग इत्यादी अंश समजावून घेऊन त्यांचा वापर करून लेखन करतात.	
4.	ऑगस्ट	4) शब्दातील साम्यता आणि अक्षरातील, ध्वनीतील फरक समजून घेऊन छापील तसेच लिखित मुद्दे वाचतात व त्यांचे अनुलेखन व श्रुतलेखन करतात. 5) घटना, प्रसंग वाचून त्या योग्य क्रमानुसार लावतात.	FA 2 सप्टेंबर दुसरा आठवडा SA 1 सप्टेंबर शेवटचा आठवडा
5.	सप्टेंबर	6) भित्तिपत्रके तयार करतात आणि इतरांच्या भित्तिपत्रकांचे वाचन करून समजून घेतात.	
6.	ऑक्टोबर	7) कविता, कथा, नाटक ऐकून त्याचा अर्थ समजून घेऊन त्यावरील प्रश्नांची उत्तरे देतात व कवितेचा सारांश लिहितात.	
7.	नोव्हेंबर	8) प्रासयुक्त,यमकयुक्त शब्दांची रचना करतात आणि स्वतः कविता रचतात. 9) नवीन शब्द, शब्दसमूह, वाक्प्रचार,म्हणी, मुद्रित विषय वाचून अर्थ समजून घेऊन त्यांचा स्वतःच्या वाक्यात उपयोग करतात.	FA 3 नोव्हेंबर शेवटचा आठवडा
8.	डिसेंबर	10) चित्रावरून कथा / गोष्ट सांगतात व लिहितात.	FA 4 मार्च दुसरा आठवडा SA 2 मार्च शेवटचा आठवडा
9.	जानेवारी	11) कथेचे नाटकात आणि नाटकाचे कथेत रूपांतर करतात. 12) दिलेल्या सूचनांचा अवलंब करून शब्दकोडे सोडवितात.	
10.	फेब्रुवारी	13) दिलेल्या विषयावर निबंध, पत्रे, प्रवासवर्णने स्वतःच्या शब्दात लिहितात.	
11.	मार्च	14) अपरिचित प्रसंग, घटना, नाटक आणि संदर्भ ऐकून अर्थ समजून घेऊन प्रतिक्रिया व्यक्त करतात व त्यात सहभागी होतात. त्यावर आधारित प्रश्नांची उत्तरे देतात.	

अध्ययन निष्पत्ती – : 7.1

अध्ययन निष्पत्तीचे नाव : व्याकरण व भाषा नियम समजून घेऊन योग्य रीतीने वाचन व लेखनाची पद्धत अवगत करतात.

अध्ययन कृती क्रमांक 1.1

1) मराठी भाषेतील स्वरांचे लेखन करा :

____

____

____

____

____

____

____

2) ह्रस्व स्वर, दीर्घ स्वर, संयुक्त स्वर, स्वरादी असे वर्गीकरण करून लिहा.

ह्रस्व स्वर : ______________________________

दीर्घ स्वर : ______________________________

संयुक्त स्वर: ______________________________

स्वरादी : ______________________________

अध्ययन कृती क्रमांक 1.2

अध्ययन कृती – व्यंजने ओळखा व वर्गीकरण करा.

1) मराठी भाषेतील व्यंजने लिहा.

____

____

____

____

____

____

____

2) व्यंजनांचे खालीलप्रमाणे वर्गीकरण करून लिहा

स्पर्श व्यंजने : ______________________________

____

____

____

अनुनासिके : ______________________________

____

____

कठोर व्यंजने : ______________________________

____

____

मृदू व्यंजने : ______________________________

____

____

उष्मे (घर्षक) : ______________________________

____

____

अल्पप्राण : ______________________________

____

____

महाप्राण : ______________________________

____

____

अध्ययन कृती क्रमांक 1.3

खाली अक्षरे वापरून त्यापासून अर्थपूर्ण शब्द तयार करा.

1) र बा द र ______________________________

2) ढा ते च व ______________________________

3) ळा वे वे ग ग ______________________________

4) ले घा ला त ______________________________

5) न का ना तू ______________________________

6) च्या व सा पा ______________________________

7) न नी ज सू ______________________________

8) र का ला गो ______________________________

9) त र ता भा ______________________________

10) ना भा ती या र ______________________________

अध्ययन कृती क्र : 1.3 (a)

खाली काही शब्द दिले आहेत ते योग्य क्रमाने जोडून अर्थपूर्ण वाक्ये तयार करा.

1) नसतात साप विषारी सगळेच

वाक्य : ____________________

2) आजारी बाबा आहेत माझे

वाक्य : ____________________

3) दूध सकाळी पिऊन गेला खेळायला मधू

वाक्य : ____________________

4) छान रंग वाटतो हिरवा

वाक्य : ____________________

5) आवडतात मुले लहान मला

वाक्य : ____________________

6) मुले ऐकतात आईवडिलांचे शहाणी

वाक्य : ____________________

7) रस मला संत्र्याचा आवडतो

वाक्य : ____________________

8) मुलगा आहे राजू उंच

वाक्य : ____________________

9) मी शिकत सातव्या आहे इयत्तेत

वाक्य : ____________________

10) महान आहे देश आपला भारत

वाक्य : ____________________

अध्ययन कृती : 1.4 (a)

खाली विराम चिन्हांची नावे दिली आहेत, त्या समोरील चौकटीत त्यांची चिन्हे काढा.

नाव	चिन्हे
पूर्णविराम	
स्वल्पविराम	
अर्धविराम	
विसर्ग	
प्रश्नचिन्ह	
उद्‌गारवाचक चिन्ह	
दुहेरी अवतरण चिन्ह	
एकेरी अवतरण चिन्ह	
संयोग चिन्ह	
अपसरण चिन्ह	

अध्ययन कृती : 1.4 (b)

खाली एक विरामचिन्ह रहित उतारा दिलेला आहे. त्याचे वाचन करून योग्य ठिकाणी योग्य विराम चिन्हे घालून पुन्हा लिहा.

रविवारचा दिवस होता सकाळी दूध पिऊन मधू खेळायला गेला तो दहा वाजता घरी आला दारातूनच त्याने आईला हाक मारली आई मला भूक लागली आई घरात स्वयंपाक करीत होती ती म्हणाली बाळ आज रविवार ना थोडा उशीर होईल तू अंघोळ वगैरे कर तोवर मी स्वयंपाक करते आई आज कोणती भाजी आहे मधूने नेहमीचाच प्रश्न विचारला.

____

मूल्यमापन कार्यपत्रक

प्रश्न 1) संयुक्त स्वर कोणते ?

प्रश्न 2) अवर्गीय व्यंजने कोणती ?

प्रश्न 3) अल्पप्राण आणि महाप्राण व्यंजनांची यादी करा.

अल्पप्राण

महाप्राण

प्रश्न 4) नमुन्याप्रमाणे लिहा.

नमुंना : र्ण = र + ण + अ

1) क्र = 4) ज्ञा =

2) क्ष = 5) स्त्या =

3) स्र = 6) ष्ट्र =

प्रश्न 5) खाली दिलेली अक्षरे वापरून अर्थपूर्ण शब्द तयार करा.

1. व रा कृ दे ष्ण य ______________________

2. जी न र ख दा ______________________

3. गा षा को र ______________________

4. बा र र द ______________________

5. हा रा म ज ______________________

6. ना द् स व भा ______________________

7. तु र्य चा ______________________

प्रश्न 6) खाली दिलेला उतारा वाचून अनुलेखन करा.

बसवेश्वर हे विनयशील. कर्तव्यदक्ष व ईश्वराचे परमभक्त होते. आपल्या धर्माचाही प्रसार ते त्याचवेळी करु लागले. बसवेश्वरांची किर्ती फक्त कर्नाटकातच नव्हे तर सर्व ठिकाणी पसरली. अल्लम प्रभुदेवांच्या आशीर्वादाने त्यांनी 'अनुभव मंटप' नावाचे एक चर्चा मंदिर उभारले. काश्मीर वगैरे लांबलांबच्या ठिकाणाहून लोक चर्चेत भाग घेण्यासाठी येत असत. येथे चर्चेत भाग घेणाऱ्या प्रमुखांना ''शिवशरण'' असे म्हणत असत. अनुभव मंटपात पुरुषांच्या बरोबर स्त्रियाही भाग घेत असत.

अनुलेखन

____

____

____

____

____

____

____

मूल्यमापन स्तर

मुळाक्षरे स्तर 1	शब्द स्तर 2	वाक्य स्तर 3	परिच्छेद स्तर 4	स्पष्ट वाचन शुद्ध लेखन 5

अंक/श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक 7.2

विषयाचे श्रवण केल्यानंतर किंवा वाचन केल्यानंतर का ? कसे ? असे झाले तर ? असे झाले नाही तर ? अशा प्रश्नांची उत्तरे देतात.

अध्ययन कृती क्रमांक 2.1 उतारा वाचन

डॉक्टर ए पी जे अब्दुल कलाम हे भारताचे माजी राष्ट्रपती, प्रसिद्ध वैज्ञानिक, महान विचारवंत तसेच प्रतिभावंत लेखक म्हणून ओळखले जातात. त्यांचा जन्म तामिळनाडूमधील रामेश्वरम येथे झाला. लहान वयातच वडिलांचे छत्र गमावल्याने ते गावात वर्तमानपत्रे विकू लागले. अतिशय कष्टात मद्रास इन्स्टिटयुट ऑफ टेक्नॉलॉजीत प्रवेश घेतला. त्या प्रवेशासाठी लागणारे पैसेही नसल्याने त्यांच्या बहिणीने स्वतःचे दागिने गहाण ठेवून त्यांना पैसे दिले. त्रिशूळ, पृथ्वी, आकाश, नाग, ह्या अग्नीक्षेपणास्त्रांच्या निर्मितीचे ते प्रणेते होत.

- **वरील उतारा वाचून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**

1) डॉ. ए.पी.जे अब्दुल कलाम वर्तमानपत्रे का विकत होते ?

____

____

2) कॉलेजमध्ये प्रवेश घेण्यासाठी कलामांच्या बहिणीने काय केले?

____

____

3) डॉ.कलामांनी तयार केलेल्या अग्निबाणांची नावे लिहा.

____

____

4) तुम्ही शास्त्रज्ञ झाला तर काय करू इच्छिता ?

____

____

अध्ययन कृती क्रमांक 2.2

खाली दिलेली कविता वाचा आणि त्यातील भावार्थ तुमच्या शब्दात लिहा.

सर्वात्मका शिवसुंदरा
स्वीकार या अभिवादना ।
तिमिरातुनी तेजाकडे
प्रभु आमुच्या ने जीवन ।।धृ।।

सुमनात तू गगनात तू
ताऱ्यांमध्ये फुलतोस तू ।

सद्धर्म जे जगतांमधे
सर्वांत त्या वसतोस तू
चोहीकडे रुपे तुझी
जाणीव ही माझ्या मना ।।1।।

श्रमतोस तू शेतांमधे
तू राबसी श्रमिकांसवे ।।
जे रंजले वा गांजले
पुसतोस त्यांची आसवे ।
स्वार्थाविना सेवा जिथे
तेथे तुझे पद्-पावना ।।2।।

भावार्थ :

अध्ययन कृती क्रमांक 2.3

दिलेला संवाद वाचा आणि त्यावरील प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

झोका : ओ ऽ झाड दादा कसा आहेस?

झाड : मी ठीक आहे, तू कसा आहेस ?

झोका : मी पण ठीक आहे. मला तुझ्याशी बोलायच आहे.

झाड : बोल ना.

झोका : मला तुझे आभार मानायचे होते. तू इतकी वर्षे माझा भार घेत आहेस. मला आसरा देत आहेस.

झाड : तू पण माझा सोबती झाला आहेस. जसे ही प्राणी पाखरे आहेत तसा तू ही माझा सोबती आहेस.

प्रश्न 1) वरील संवाद कोणामध्ये झाला आहे ?

प्रश्न 2) झोका झाडाला कोणत्या संबोधनाने बोलावत आहे?

प्रश्न 3) झोक्याला झाडाचे आभार का मानायचे आहेत?

प्रश्न 4) झाडाचे सोबती कोण आहेत ?

अध्ययन कृती क्र. 2.4

खाली दिलेला क्यू आर कोड वापरून गोष्ट ऐका आणि ती गोष्ट तुमच्या कल्पनेप्रमाणे बदल करून लिहा.

मूल्यमापन कार्यपत्रक

प्रश्न 1 खाली दिलेली कविता वाचा आणि त्याखालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

आई

आईसाठी काय लिहू आणि आईसाठी कसे लिहू
आईसाठी पुरतील एवढे शब्द नाहीत कोठे
आई वरती लिहिण्याइतपत नाही माझे व्यक्तिमत्व मोठे
जीवन हे शेत तर आई म्हणजे विहिर
जीवन ही नौका तर आई म्हणजे तीर
आई म्हणजे एकांतात गुणगुणावीत अशी सुंदर गाणी
आई म्हणजे वाळवंटात प्यावं असं सुंदर पाणी

1. आपल्या जीवनात आईचे महत्व काय?

2. जीवन ही नौका तर आई म्हणजे कोण?

3. आईला वाळवंटातील थंडगार पाणी असे का म्हटले आहे?

4. **तुमच्या आईविषयी थोडक्यात लिहा.**

प्रश्न 2 **'तहानलेला कावळा'** ही गोष्ट तुम्ही ऐकला आहात. पुन्हा एकदा ऐका किंवा वाचा आणि त्यामध्ये बदल करून लिहा.

मूल्यमापन स्तर

श्रवण आणि वाचन करण्याचा प्रयत्न करतो	श्रवण आणि वाचन करून उत्तरे देण्याचा प्रयत्न करतो	चांगल्या रीतीने श्रवण आणि वाचन करून उत्तरे देतो

अंक/श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पत्ती : 7.3

व्याकरणातील शब्दांच्या जाती, प्रयोग इत्यादी अंश समजावून घेऊन त्यांचा वापर करून लेखन करतात.

अध्ययन कृती 3.1 नाम की सर्वनाम

खाली काही शब्द दिले आहेत ते नाम आहेत कि सर्वनाम आहेत ते ओळखून तक्त्यात लिहा.

हा

गोडवा माझा माधुर्य त्यांना तुमचा

राजाराम हे तो तुम्हाला त्यांच्या शाम

जंगल ते पर्वत गंगा भारत मी राधा काय

गुलाब कोण मुलगा आम्ही देश तुला

प्रामाणिकपणा

नाम	सर्वनाम

अध्ययन कृती क्र. 3.2

खाली दिलेली वाक्ये वाचा आणि त्यातील विशेषणे आणि क्रियाविशेषणे ओळखा.

1) राजू चांगला मुलगा आहे. तो अभ्यासात मागे असतो.

विशेषण : ....

क्रियाविशेषण : ....

2) माझ्याकडे दहा पेन्सील आहेत. त्या तिथे ठेवल्या आहेत.

विशेषण : ....

क्रियाविशेषण : ....

3) आई अचानक थांबली,कारण तिला ती प्रेमळ आजी दिसली.

विशेषण : ....

क्रियाविशेषण : ....

4) हेमांगी नेहमी खरे बोलते आणि ती प्रामाणिकही आहे.

विशेषण : ....

क्रियाविशेषण : ....

5) यंदा उत्तम पिकाचे उत्पादन घेण्याचे मी ठरविले आहे.

विशेषण : ....

क्रियाविशेषण : ....

अध्ययन कृती 3.3

खालील गोष्टीतील रिकाम्या जागी योग्य शब्दयोगी अव्यय लिहून गोष्ट पूर्ण करा.

एक टोपीवाला एकदा टोप्या विकण्यासाठी बाजारा.....निघाला. वाटेत थोडा आराम करावा म्हणून तो एका झाडा......थांबला. भाकरी खाण्या.... त्याने आपल्या...शिदोरी उघडली. जेवल्या......तो झोपी गेला. थोड्या वेळाने उठून पाहतो तर काय ! त्याच्या पिशवी...... सर्व टोप्या गायब ! त्याने इकडे तिकडे शोधाशोध सुरु केली. इतक्यात त्याचे लक्ष झाडा...... बसलेल्या माकडा.........गेले. सर्व माकडांनी आपल्या डोक्या....... टोप्या घातल्या होत्या. माकडे टोपीवाल्या...........पाहून हसू लागली. त्याने रागाने आपल्या डोक्या .... टोपी फेकली. सर्व माकडानीही आपापल्या टोप्या खाली फेकल्या.

अध्ययन कृती 3.4 :

खाली काही वाक्ये दिली आहेत. ती वाचून रिकाम्या जागी योग्य उभयान्वयी अव्यय लिहा.

(कारण, तसेच, आणि, पण, किंवा)

1) अनिलने दुकानातून वह्या .... पेन आणल्या.

2) व्यायाम सकाळी .... संध्याकाळी एकदाच करावा.

3) उन्हाळ्यात लिंबू पाणी प्यावे .... ते शरीराला चांगले असते.

4) सोनालीने भरपूर अभ्यास केला होता .... परीक्षेत तिला कमी गुण मिळाले.

5) आईवडील .... थोरा-मोठ्यांचा मान राखावा.

अध्ययन कृती 3.5

खाली काही वाक्ये दिली आहेत. त्यातील भाव ओळखून कंसात दिलेले योग्य केवलप्रयोगी अव्यय वापरा.

(आई ग! अबब! छेछे!वा-वा! छान !आहाहा!अच्छा!अरेच्या!अरेरे!शी !)

1) .... किती सुंदर दृश्य आहे.

2) .... त्यांचे फार वाईट झाले.

3) .... तू दिलेले काम पूर्ण केलेस.

4) .... तुम्ही इतक्यात आलात पण.

5) .... हे असं अजिबात करू नकोस.

6) .... फार दुखतंय.

7) .... केवढा मोठा साप हा.

8) .... तुम्ही जिंकलात.

9) .... किती घाणेरडे काम केलेस तू.

10) .... येतो मग.भेटू पुन्हा.

मूल्यमापन कार्यपत्रक

प्रश्न 1 : खाली दिलेल्या वाक्यातील नाम, सर्वनाम व क्रियापद ओळखून लिहा.

1) माझा भाऊ अनिल हा पुणे शहरात राहतो.

नाम : ....

सर्वनाम : ....

क्रियापद :..

2) मला अभ्यास करायचा आहे , पण आमच्या घरी वीज नाही.

नाम : ....

सर्वनाम : ....

क्रियापद :..

3) राहुल आणि रोहित हे त्यांचे नातेवाईक आहेत. म्हणून ते त्यांना भेटायला आले होते.

नाम : ....

सर्वनाम : ....

क्रियापद :..

4) गुलाब, झेंडू आणि चाफा ह्या फुलांचे उत्पादन शेतकरी घेत असतात.

नाम : ....

सर्वनाम : ....

क्रियापद :..

5) प्रामाणिकपणा हा चांगला गुण आहे. तो सर्वांनी शिकला पाहिजे.

नाम : ....

सर्वनाम : ....

क्रियापद :..

प्रश्न 2 : खाली काही वाक्ये दिली आहेत, ती वाचून त्यामधील विशेषणे, क्रियाविशेषणे आणि शब्दयोगी अव्यय ओळखा व लिहा.

1) रामाकडे दोन कुत्र्याची पिल्ले आहेत. ती हळूहळू चालतात.

विशेषणे : ....

क्रियाविशेषणे : ....

शब्दयोगी अव्यय : ....

2) शाळेमध्ये काल सुंदर अशा वार्षिक स्नेहसंमेलनाचे आयोजन करण्यात आले. रात्री कार्यक्रमाला उशीर झाला.

विशेषणे : ....

क्रियाविशेषणे : ....

शब्दयोगी अव्यय : ....

3) घरासमोरील जागा स्वच्छ ठेवणे गरजेचे आहे , कारण तिथे आपण वावरत असतो.

विशेषणे : ....

क्रियाविशेषणे : ....

शब्दयोगी अव्यय : ....

4) अभ्यासाशिवाय दुसरा पर्याय नाही.म्हणून आपण नेहमी चांगला अभ्यास करावा.

विशेषणे : ....

क्रियाविशेषणे : ....

शब्दयोगी अव्यय : ....

5) नदीमधून घाण पाणी सतत वाहत असल्याने सगळीकडे दुर्गंधी पसरली आहे.

विशेषणे : ....

क्रियाविशेषणे : ....

शब्दयोगी अव्यय : ....

प्रश्न 3 : खाली काही वाक्ये दिली आहेत, पण त्यामध्ये उभयान्वयी अव्यये दिलेली नाहीत.कंसात दिलेली योग्य उभयान्वयी अव्यये लिहून वाक्ये पुन्हा लिहा.

(आणि, म्हणजे, तर, कारण, पण, बाकी, शिवाय, म्हणून, किंवा, की)

1) सरांना भेटण्याचा खूप प्रयत्न केला .... ते भेटू शकले नाहीत.

2) रस्ता ओलांडला .... शाळा दिसते.

3) काल मी तातडीने हुबळीला गेलो होतो .... महत्वाचे काम होते.

4) अजय आजारी होता .... तो शाळेला येवू शकला नाही.

5) अमेय .... निहार हे दोघे भाऊ आहेत.

6) .... काय तर पालथ्या घड्यावर पाणी.

7) तुम्ही चांगला अभ्यास केला .... तुमचे भविष्य चांगले होईल.

8) आपण पैशाच्या रुपात .... वस्तू रुपात देणगी देवू शकता.

9) .... सर्व ठीक आहे ना ?

10) प्रयत्न केल्या .... यश मिळत नाही.

प्रश्न 4: उभयान्वयी अव्यये आणि वाक्ये यांच्या जोड्या जुळवा.

अ (उभयान्वयी अव्यये)	**ब (वाक्ये)**
अरेरे	लॉटरी लागली त्यांना
छे	तुझे म्हणणे मला पटले
अरे बापरे	सारे प्रवाशी बुडाले
अहाहा	किती सुंदर चित्र आहे
शाब्बास	असे गरिबांना लुबाडणे चांगले नव्हे
अरे हो	चांगले गुण मिळाले तुला
हाहा	काय ही गर्दी
अय्या	किती मोठे मैदान आहे हे
अबब	किती फुलच फुलं आहेत इथं

प्रश्न 4 खाली शब्दांचा ढग दिला आहे. त्यातील प्रत्येक शब्दांची जात ओळखून लिहा.

नदी, मी, काय, आला, होता, इकडे, आणि, पण, अरे वा!, सुंदर, दहा, गोड, गोडवा, कृष्ण, आमचा, पलीकडे, आज, परंतु, आम्ही, छे, अबब, किंवा, यंदा, आता, सावकाश, गेला, लिहीन, वाघ, त्यांना, कडून, खुर्ची, कोठे, खेरीज्, दिवसा, कारण, तिचा, सदैव, आंबा, बुटका, मध्ये, फुलं, नंतर, त्याला, झाला, देणे, हिमालय, किती, ओरडला, मऊ, आत, गंगा, शाळा, वर, अरेच्या, म्हणजे, जिरणे

नाम : ______________________________

सर्वनाम : ______________________________

विशेषण : ______________________________

क्रियापद : ______________________________

क्रियाविशेषण : ______________________________

शब्दयोगी अव्यये : ______________________________

उभयान्वयी अव्यये : ______________________________

केवलप्रयोगी अव्यये : ______________________________

प्रश्न 5 : खाली दिलेल्या वाक्यातील कर्ता, कर्म आणि क्रियापद ओळखून लिहा.

1) रामाने रावणाला मारले.

2) रामा आंबा खात आहे.

3) मी अभ्यास करतो.

4) सरांनी पाठ शिकविला.

5) मुले खेळायला गेली.

अध्ययन स्तर

✧	✧ ✧	✧ ✧ ✧	✧ ✧ ✧ ✧	✧ ✧ ✧ ✧ ✧

शिक्षकांचे मूल्यमापन

अंक/श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पत्ती 7.4

शब्दातील साम्यता आणि अक्षरातील, ध्वनीतील फरक समजून घेऊन लिखित मुद्दे वाचतात व त्यांचे अनुलेखन व श्रुतलेखन करतात.

कृती क्रमांक – 4.1 a "शब्द एक अर्थ अनेक"

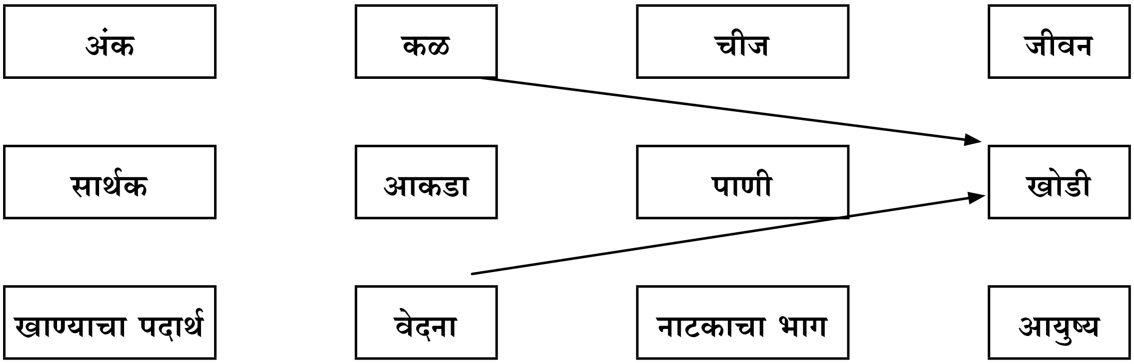

शब्द	अर्थ	
कळ	खोडी	वेदना
अंक		
चीज		
जीवन		

4.1 b खालील शब्दांचे योग्य अर्थ निवडून रिकाम्या जागा भरा.

(फुल, पाऊल, मुलीचे नाव, गंध, राहणे, हुद्दा)

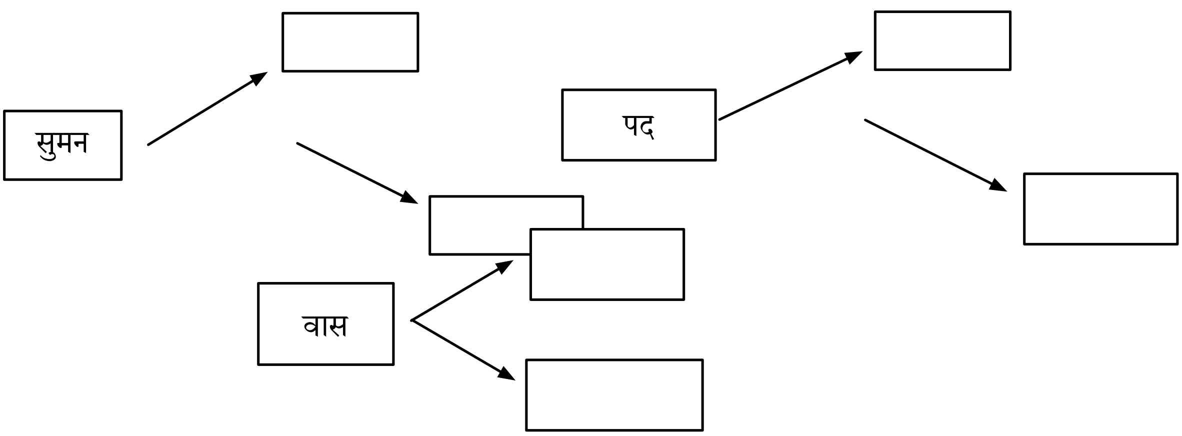

कृती क्रमांक – 4.2 शब्दांचे अर्थ ओळखा त्यांच्या जोड्या लावा

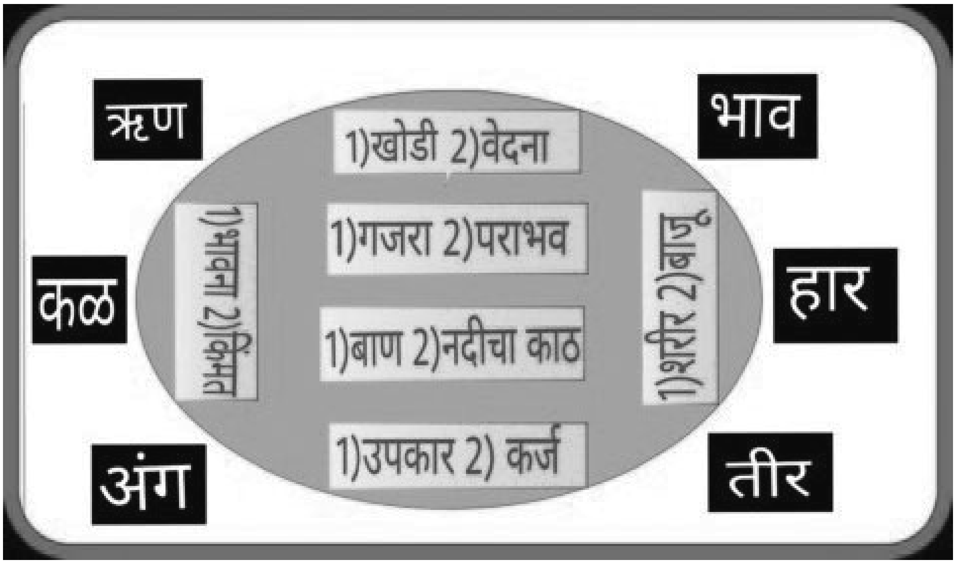

शब्द	अर्थ
ऋण	
कळ	
अंग	
भाव	
हार	
तीर	

कृती क्रमांक 4.3 खालील शब्दांचे वेगवेगळे अर्थ लिहून वाक्ये तयार करा.

शब्द	भिन्न अर्थ	वाक्य
जीवन	1	
	2	
दंड	1	
	2	
नाद	1	
	2	
डाव	1	
	2	

कृती क्रमांक 4.4 शब्द वाच अर्थ ओळख

शब्द	अर्थ
सुर	
सूर	
सदन	
सधन	
स्वस्त	
स्वस्थ	
आवाहन	
आव्हान	
किंतु	
किंतू	

कृती क्रमांक 4.5 चिठ्ठी उचला अर्थ सांगा व वाक्य तयार करा.

शब्द	अर्थ	वाक्य
खुन		
खूण		
नाव		
नांव		
दिन		
दीन		
सुत		
सूत		
चिता		
चित्ता		

मूल्यमापन कार्यपत्रक

प्रश्न 1 : खाली दिलेल्या चित्रातील अक्षरे जुळवून भिन्न अर्थाचे शब्द तयार करा व खाली दिलेल्या रिकाम्या जागेत लिहा.

1 2

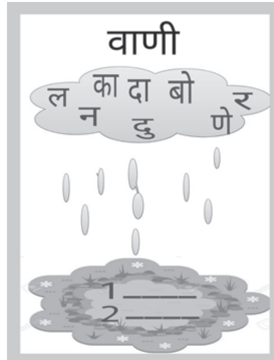

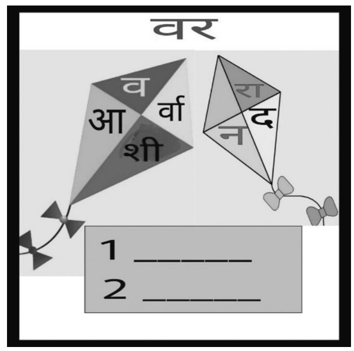

प्रश्न 2 शब्दा समोर योग्य चित्राची जोडी लावा.

अ.न	शब्द	चित्र 1	चित्र 2
1.	सुमन		
2.	कर्ण		
3.	तीर		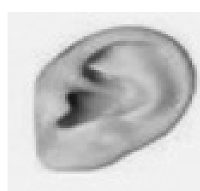

प्रश्न 3 : खालील दिलेल्या मोकळ्या जागेत कंसातील योग्य शब्द निवडून भरा.

1) रामाने रावणाचे .... बाणाने उडविले. (शिर / शीर)

2) योग्य चित्रावर .... करा. (खुन / खूण)

3) आपल्या सूर्यमालेत आठ .... आहेत. (ग्रह / गृह)

4) राजाला राज्याची .... सतावत होती. (चित्ता / चिंता)

5) चोरांनी बेसुमार धन .... केले होते. (संचित / सचिंत)

प्रश्न 4 शब्दांच्या अर्थावरून फुलपाखरे आणि सुर्यफुल यांच्या जोड्या रेषा मारून जोडा.

कृती -3 फुलपाखराला आपले फुल शोधण्यास मदत करा . त्याला रस्ता दाखवा व त्याशब्दांचे अर्थ वहीत लिहा 	चित्रे चिकटवून तयार केलेला तक्ता शब्दसंग्रह

अध्ययन स्तर

ध्वनी आणि अक्षरातील फरक ओळखण्याचा प्रयत्न करतात	ध्वनी आणि अक्षरातील फरक ओळखून लिहितात	ध्वनी आणि अक्षरातील फरक ओळखून लिखित मुद्दे वाचतात	ध्वनी आणि अक्षरातील फरक ओळखून वाचतात आणि अनुलेखन व श्रुतलेखन करतात

शिक्षकांचे मूल्यमापन

अंक/श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पती 7.5

घटना, प्रसंग वाचून त्या योग्य क्रमानुसार लावतात.

अध्ययन कृती क्र – 5.1 उतारा वाचा आणि वाक्यपटया जुळवा.

शिवाजी महाराजांचा जन्म पुण्याजवळील शिवनेरी किल्लयावर झाला.त्यांचे पालन पोषण आई जिजाऊंनी केले. त्यांनीच त्यांना युद्धकला शस्त्रास्त्र विद्या शिकविली.शिवाजी महाराजांनी पश्चिम घाटातील मावळ्यांना एकत्रित करून त्यांना गनिमी युद्धनीतीचे शिक्षण देऊन आपले मावळे तयार केले.सर्वप्रथम महाराजांनी आदिलशाहीच्या अधीन असलेला तोरणा किल्ला जिंकून घेतला. नंतर रायगड, सिंहगड, प्रतापगड इत्यादी किल्ले जिंकून घेतले. यामुळे क्रोधीत झालेल्या विजापूरच्या आदिलशहाने महाराजांना मारण्यासाठी अफजलखानाला पाठविले. पण महाराजांनी चपळाईने व्याघ्रनखांनी त्याचा वध केला.

वरील उतारा वाचून खालील वाक्ये. घडलेल्या घटनेनुसार क्रमवार लिहा.

1. महाराजांनी तोरणा किल्ला जिंकून घेतला.
2. आई जिजाउंनी महाराजांना युद्धकलेचे शिक्षण दिले.
3. महाराजांनी व्याघ्रनखांनी चपळाईने अफझलखानाचा वध केला.
4. शिवाजी महाराजांचा जन्म शिवनेरी किल्लयावर झाला.
5. शिवाजी महाराजांनी पश्चिमघाटातील मावळ्यांना एकत्रित करून त्यांना गनिमी युद्धनितीचे शिक्षण दिले.

अध्ययन कृती क्र 5.2 व्हिडीओ पहा घटना क्रमानुसार लावा.

राणी चन्नम्मा यांच्या जीवन प्रवासाचा व्हिडिओ पाहून पुढील घटना क्रमानुसार लिहा.

1. कित्तुरचे संस्थान बेळगावला जोडण्यात आले.

2. राणी चन्नम्मा यांचा मृत्यू झाला.

3. राणी चन्नम्मा यांचा जन्म बेळगाव येथे झाला.

4. दत्तकपुत्राला गादीवर बसविले.

5. कलेक्टर थॅकरे ला ठार करण्यातआले.

अध्ययन कृती क्र 5.3 वाक्ये वाचा गोष्ट तयार करा.

खालील वाक्ये वाचून त्यांचा योग्य क्रम लावून गोष्ट तयार करा.

1. सशाने शर्यतीच्या वाटेवर असलेले हिरवे टवटवीत गवत खाल्ले व झोपी गेला.

2. सशाला त्याच्या वेगावर गर्व झाला व तो हळूवार गतीने चालणाऱ्या कासवाची खिल्ली उडवू लागला.

3. कासवाने संथ गतीने पावले टाकत न थांबता शर्यतीचा मार्ग पूर्ण केला व शर्यत जिंकली.

4. एका रानात ससा आणि कासव दोघे मित्र राहत होते.

5. धावण्याच्या शर्यतीचा मार्ग निश्चित करण्यात आला.

6. कासव सशाला म्हणाला जर आपल्या दोघांमध्ये धावण्याची शर्यत लागली तर मी तुला हरवू शकतो.

अध्ययन कृती – 5.4

पुढील चित्रे पाहून राष्ट्रीय सण क्रमानुसार लिहून त्यांची थोडक्यात माहिती लिहा.

मूल्यमापन कार्यपत्रक

प्रश्न 1 वरील चित्र पाहून खालील वाक्ये कथेतील घटना क्रमानुसार लिहा.

1. एके दिवशी पारध्याने जाळे मांडले होते. त्यात सिंह सापडला.
2. उंदीर सिंहाला म्हणाला, महाराज, आपण थोर. मला जीवदान द्यावे.
3. राजा भिऊ नको, स्वस्थ रहा इतके बोलून उंदराने दातांनी ते जाळे कुरतडले व सिंहाची सुटका केली.
4. उंदीर सिंहाला खूप त्रास देत असतो.
5. सिंह एका आंब्याच्या झाडाखाली थंड छायेत स्वस्थ झोपला होता.
6. सिंहाने जागे होऊन उंदराला पंजात पकडले.

प्रश्न 2 माझी आई हा पाठ वाचून खालील वाक्ये पाठातील घटना क्रमानुसार लिहा.

1. खेतवाडीतील मराठी शाळेची प्रवेश फी एकवीस रुपये आईने उसनवारी घेऊन भरली.
2. वयाच्या बाराव्या वर्षापर्यंत अनवाणी चालावं लागलं.
3. सहाव्या वर्षी वडील अनंत माशेलकर यांचे निधन झाले.
4. गिरगावातील खेतवाडी मध्ये एका छोट्याशा चाळीत ते राहू लागले.
5. पुण्यात 2000 साली सायन्स कॉंग्रेसचे ऐतिहासिक अधिवेशन भरलं.
6. माशेलकर दहावीच्या परीक्षेत राज्यात तिसावे आले.

प्रश्न 3 खालील कथा वाचून खालील वाक्य घटना क्रमानुसार लिहा.

एका गावात एक दुष्ट शिकारी राहत होता. तो दररोज जंगलात जाऊन पशु पक्षांची शिकार करत असे. एकेदिवशी त्याचा जाळ्यात एक कबुतराची मादी अडकली. तो तिला मारून खाऊ इच्छित होता. परंतु अचानक पाऊस सुरु झाला. पावसापासून बचाव करण्यासाठी तो एका झाडाखाली थांबला.संयोगाने त्याच झाडाला असलेल्या बिळात हे कबुतर राहत होते. ज्या कबुतर मादीला पकडले होते; तिचा पती पत्नीच्या वियोगाने दुःखी होता. कबुतर मादीने आपल्या पतीला दुखात असलेले पाहिले, ती भावनावश झाली ती कबुतराला म्हणाली, मला या शिकाऱ्याने पकडले आहे, परंतु या वेळी तो आपला अतिथी आहे. तू माझी चिंता सोडून शिकाऱ्याकडे लक्ष दे. शिकारी थंडीत कुडकुडत आहे. कबुतराने झाडाची सुकलेली पाने आणि बारीक फांद्या एकत्र करून शिकाऱ्याजवळ शेकोटी पेटवली. त्यामुळे त्याला ऊब मिळाली, शिकाऱ्याला श्रमामुळे भूकही लागली होती. कबुतराने शिकाऱ्याची भूक भागविण्यासाठी त्या आगीत उडी घेतली. कबुतर मादी आपल्या पतीच्या मृत्यूने दुः

खी झाली. हे सर्व पाहून शिकाऱ्याच्या मनात अपराधीपणाची भावना वाढीस लागली.ज्या पक्ष्यांना तो मारून खात होता त्यापैकी एकाने त्याच्यासाठी आपला जीव अग्नीच्या स्वाधीन केला होता व शिकाऱ्यावर उपकार केले होते. हे उपकार फेडण्यासाठी त्याने कबुतर मादीला मुक्त केले. पण कबुतर मादीने पतीच्या आठवणीने व्याकूळ होऊन आगीत उडी घेतली. शिकाऱ्याजवळ पश्चाताप करण्याशिवाय काहीच पर्याय नव्हता. त्याच्या मूर्खपणाने दोन जीवांचा संसार उध्वस्त झाला होता.

तात्पर्य : शिकार करू नका, मुक्या जीवना मारू नका

1. कबूतराची मादी आपल्या पतीच्या मृत्यूने दुःखी झाली.
2. शिकाऱ्याच्या मूर्खपणाने दोन जीवांचा संसार उध्वस्त झाला होता.
3. शिकाऱ्याच्या जाळ्यात कबूतराची मादी अडकली.
4. पावसापासून बचावासाठी शिकारी झाडाखाली थांबला होता.
5. तू माझी चिंता सोडून शिकाऱ्याकडे लक्ष दे असे कबुतर मादीने तिच्या पतीला सांगितले.
6. कबूतराने शिकाऱ्याची भूक भागविण्यासाठी आगीत उडी घेतली.

अध्ययन स्तर

शिक्षकांचे मूल्यमापन

अंक/श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पती क्र. 7.6

भित्तीपत्रके तयार करतात व इतरांच्या भित्तीपत्रकांचे वाचन करतात.

अध्ययन कृती 6.1 कवितेचे भित्तीपत्रक तयार करा.

पुस्तकातील कविता स्वहस्ताक्षरात लिहून त्या कार्डशिटवर चिकटवाव्यात व भित्तिपत्रक तयार करावे

नमुना कविता

नव्या युगातील गाणे

नव्या युगातील नवीन गाणे एक दिलाने गाऊ
मानवतेचा दीप अंतरी नित्य तेवत ठेवू
अज्ञानाचा तिमिर सारुनी तेजोमय हा सूर्य उगवला
विज्ञानाच्या भूमंडळी आपण तारे होऊ
रंगआपला वेगवेगळा सूर आपला एकसारखा
अनेकतेतून एकत्वाचे गाणे आपण गाऊ
हातामध्ये हात गुंफुनी देशहिताचा मंत्र जपुनी
हसत खेळत ध्येयमंदिरी पुढे पुढे जाऊ
भारतभूची पवित्र माती प्रिय आम्हाला स्वर्गाहुनही
या धरणीचे रक्षण करण्या प्राण पणाला लावू

अध्ययन कृती – 6.2 खाली भित्तीपत्रक पहा आणि त्याविषयी माहिती खाली दिलेल्या जागेत लिहा.

अध्ययन कृती 6.3

“झाडे लावा, झाडे जगवा, झाडे वाढवा” या विषयावर आधारित खाली दिलेल्या जागेत भित्तीपत्रक तयार करा (चित्र काढा, रंगवा आणि घोषवाक्ये लिहा)

अध्ययन कृती 6.4 वाचन करा आणि माहिती लिहा.

वाहतुकीच्या नियमाविषयी दिलेल्या भित्तीपत्रकाचे वाचन करा व त्याची माहिती लिहा.

अध्ययन कृती 6.4 a वाचन करा माहिती लिहा.

तुमच्या शाळेतील किंवा वर्गातील भिंतीवर असलेली भित्तीपत्रके पाहून कोणत्याही दोन भित्तीपत्रकांची माहिती लिहा.

भित्तीपत्रक 1 ______

भित्तीपत्रक 2 ______________________________

मूल्यमापन कार्यपत्रक

प्रश्न 1 : पल्स पोलिओ लसीकरण

पोलिओ मुक्त भारतासाठी 5 वर्षापर्यंतच्या सर्व मुलांना पोलिओ डोस द्या लस द्या बाळा पोलिओ टाळा

वरील भित्तीपत्रक पाहून थोडक्यात त्याबद्दल माहिती लिहा.

प्रश्न 2 :

* रोग्यांना, अपघातग्रस्तांना तातडीने रक्ताची आवश्यकता असते म्हणून रक्तदान करणाऱ्यांकडून रक्त संग्रह केले जाते.

सूचना : रक्तदान करणाऱ्यांच्या आरोग्याला कोणताही धोका पोहोचत नाही.

1. वरील भित्तीपत्रकावरून आपणाला काय समजते?

2. रक्तसंग्रह कोणाकडून केले जाते?

3. रक्ताची गरज आम्हाला केव्हा केव्हा असते?

4. रक्तदानाबाबत घोषवाक्य लिहा.

प्रश्न 3 "पाणी वाचवा – जग वाचवा" हा संदेश देणाऱ्या भित्तीपत्रकाचे चित्र खालील जागेत काढा. घोषवाक्ये लिहा.

प्रश्न 4 खालील भित्तीपत्रकाचे निरीक्षण करून माहिती लिहा.

अध्ययन स्तर

इतरांनी तयार केलेल्या भित्तीपत्रकांचे वाचन करण्याचा प्रयत्न करतात.	इतरांनी तयार केलेल्या भित्तीपत्रकांचे वाचन करून अर्थ समजून घेतात.	इतरांनी तयार केलेल्या भित्तीपत्रकांचे वाचन करून अर्थ समजून घेऊन स्वतः भित्तीपत्रक तयार करतात.

शिक्षकांचे मूल्यमापन

अंक/श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पत्ती : 7.7

कविता, कथा, नाटक ऐकून त्यांचा अर्थ समजून घेऊन त्यावरील प्रश्नांची उत्तरे देतात,कवितेचा सारांश लिहितात.

कृती क्रमांक 7.1

खालील क़्यु आर कोड वापरून कविता ऐका आणि त्याचा सारांश लिहा.

देह मंदिर चित्त मंदिर

कवितेचा सारांश :

अध्ययन कृती क्रमांक : 7.2

खाली दिलेला श्लोक वाचा आणि त्यावर विचारलेल्या प्रश्नांची उत्तरे द्या.

फुकाचे मुखी बोलता काय वेचे।

दिसेंदिसअभ्यंतरी गर्व साचे।

क्रियेवीण वाचाळता व्यर्थ आहे।

विचार तुझा तूचीशोधूनी पाहे।

मना श्रेष्ठ धारिष्ट जीवी धरावे।

मना बोलणे नीच सोशीत जावे।

स्वयें सर्वदा नम्र वाचे वदावे ।

मना सर्व लोकांशी रे निववावे।

1. आपल्या ठिकाणी गर्व केव्हा निर्माण होतो?

2. माणसाचे वर्तन कसे असावे?

3. सर्व लोकांशी कसे वागावे?

4. वरील ओळींचा तुमच्या शब्दात भावार्थ लिहा.

कृती क्रमांक 7.3

कथा ऐकू कथा सांगू

खाली दिलेलें क़्यु आर कोड वापरून किंवा शिक्षकांनी सांगितलेली कथा ऐका आणि तीच कथा पुन्हा तुमच्या शब्दात लिहा.

कृती क्रमांक 7.4 नाटिका ऐका – सारांश लिहा.

खाली दिलेला क़्यु आर कोड वापरून किंवा नाटिकेतील संवाद शिक्षकांकडून ऐकून त्याचा सारांश तुमच्या शब्दात लिहा.

नाटिका

मूल्यमापन कार्यपत्रक

प्रश्न 1 : खाली दिलेली कथा वाचा आणि त्यावरील प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

पोळ्याचा सण होता. म्हैसगावात धमाल उडाली होती. शेतकऱ्यांनी आपल्या बैलांना लाल हिरव्या भडक रंगाने रंगवले होते.रंगीत लांब शिंगावर रंगीत बेगड,गुबगुबीत गोंडे डुलत होते. पाठीवर सुरेख झुली व गळ्यात कवड्यांच्या माळा घातल्या होत्या. शेतात राबणाऱ्या बैलांचा सण, त्यांच्यासाठी पुरणपोळीचा नैवेद्य केला जातो. संध्याकाळ झाली तरी बैलांची मिरवणूक निघाली होती. गावातल्या मुख्य रस्त्यावरून मिरवत चिंचबना खालच्या ओढ्याच्या वाळवंटात ढोल ताशे कडाडून गरम झाले.शिंगतुताऱ्यांचा ध्वनी आभाळात घुमू लागला. त्या आवाजाला बुजून बुजरी बैल पळत होती.जो तो बैलांच शिंग दुसनी बसू नये म्हणून सावधपणाने बाजूला होत होता. या गर्दीतच कोणाचं तरी चार पाच वर्षाच मुल रस्त्यात आले.मागून एक बैल बेभान होऊन पळत येत होता.त्या लहान मुलाकडे कोणाचे लक्ष नव्हत.पोर भिऊन रस्त्यावरच उभे होते. रस्त्याच्या कडेला एका दुकानाच्या फळीवर मुकुंद उभा होता.त्या मुलाला व पळत येणाऱ्या बैलाला पाहून मुकुंद वेगाने पळत आला. रस्त्यावरच गुडघ्यावर वाकून बसला व मुलाला पोटाशी धरलं व मुलाचा जीव वाचवला.मुकुंदच्या शौर्याची, धैर्याची तारीफ झाली.

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1. सण कोणता होता?

2. बैलांना कसे सजवले होते?

3. मिरवणुकीचे थोडक्यात वर्णन करा.

4. मुकुंदाने मुलाचे प्राण कसे वाचवले?

प्रश्न 2. इयत्ता 7 वी माय मराठी पुस्तकातील वृक्षवल्ली आम्हा सोयरे हा अभंग ऐका,गा आणि त्यावरील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

वृक्षवल्ली आम्हा सोयरे

1) पक्षी कसे गात आहेत ?

2) तुकारामांनी आपल्या देहाचे भोजन कोणते म्हटले आहे ?

3) वरील अभंगानुसार वृक्षाचे महत्व लिहा.

4) खालील दिलेल्या शब्दांचे अर्थ लिहा.

सोयरी :

वृक्षवल्ली :

वनचरे :

प्रश्न 3 : ऐका आणि तुमच्या शब्दात संवाद लिहा.

सावित्रीबाई फुले नाटिका

सावित्रीबाई फुले यांच्या जीवनावरील चित्रफित पाहून समजून घेऊन महात्मा फुले आणि सावित्रीबाई फुले यांच्यात झालेला संवाद लिहा.

अध्ययन स्तर

शिक्षकांचे मूल्यमापन

अंक/श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पत्ती क्र 7.8

प्रासयुक्त, यमक जुळणारे शब्द स्वतः रचना करतात. स्वतः कविता रचतात.

अध्ययन कृती क्र : 8.1 एक शब्द द्या अनेक शब्द घ्या.

खाली दिलेल्या नमुन्यात मध्यभागी दिलेल्या शब्दाचे प्रासयुक्त शब्द लिहा

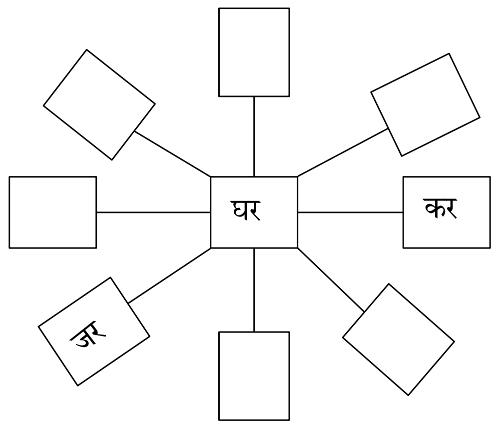

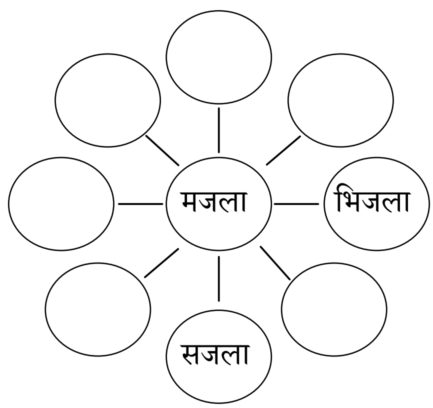

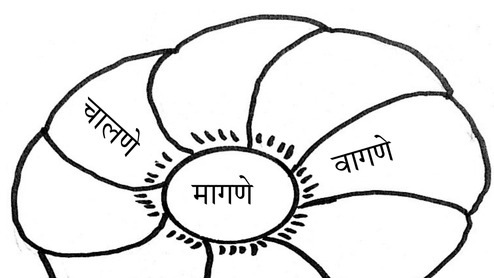

अध्ययन कृती क्र : 8.2 यमक जुळवा

खाली काही शब्दपट्ट्या दिल्या आहेत. त्या वाचून यमक जुळणाऱ्या शब्दांच्या जोड्या तक्त्यात लिहा.

जात	जाणे	गाव	मस्तक	पेरले	आला	नाम
नाव	शाम	गेला	पिणे	हात	संपले	ठस्तक

अध्ययन कृती क्र : 8.3 कविता वाचा आणि यमक ओळखा.

खालील कवितेच्या ओळी वाचा आणि त्यातील प्रासयुक्त शब्द शोधा व लिहा.

1) उठून सकाळी ती मधमाशी
जाते की मध मिळवायासी
थेंबे थेंबे साठवी त्यासी
उद्योगी मोठी ।

आळस तिजला ठाऊक नाही
सर्व दिवस ती खपते पाही
थंडी ऊन म्हणेना काही
उद्योगी मोठी ।

2) भेद सारे मावळू द्या वैर साऱ्या वासना
मानवाच्या एकतेची पूर्ण होवो कल्पना
मुक्त आम्ही फक्त मानू बंधुतेच्या बंधना
सत्य सुंदर मंगलाची नित्य हो आराधना ।।

3) हिरवा चाफा कमळ निळे
सुखद सुमांचे गंध मळे
एकच माळी या बागेचा
नाव तयाचे पुसू नका

अध्ययन कृती क्र : 8.4 शब्द जुळवा कविता करा

कंसात दिलेले योग्य शब्द निवडून खालील कवितेतील प्रत्येक ओळींच्या शेवटी दिलेल्या रिकाम्या जागी लिहा आणि कविता पूर्ण करा.

(वारा, गाणे, सुगंध बहरली, राने, आला, नवलाई, धारा, सजली, राने, पाने, आली, हिरवाई, पाणी)

पाऊस आला पाऊस.. आला.....

आल्या रिमझिम .... धारा ....
ओढ्यातून या वाहे ....
वरुनी झुळूझुळ ....
हिरवी पाने अशी ....
जशी की नवी ....
अवघी धरणी भिजली ....
पसरली चोहीकडे ....
अवघी हिरवी झाली ....
पक्ष्यांचेही मंजुळ ....
मातीतुनी दरवळे ....
मोती लेवुनी नाचती ....

अध्ययन कृती क्र : 8.5 ओळी ओळी जुळवू – कविता बनवू

कवितेच्या ओळी कोणत्याही क्रमात दिल्या आहेत. त्या वाचून त्या योग्य क्रमाने जुळवा आणि अर्थपूर्ण कविता बनवा.

छान छान छान | रंग तिचा कसा? | नाव तिचे छकुली

हातपाय मऊ किती? | गोर गोरा पान | बाहुली माझी छकुली

....

....

....

....

मूल्यमापन कार्यपत्रक 1

प्रश्न 1 : दिलेल्या शब्दांतून योग्य यमकयुक्त शब्द निवडून खाली दिलेल्या आकृतीत लिहा.

सजले रात्र भावना चाहूल काम

गगनात सूर्याला अंगणात राहूदे

धरायला पाहूदे भिजले चाहूल

मित्र मूल आराधना भूल धाम

नमुना : मित्र = रात्र

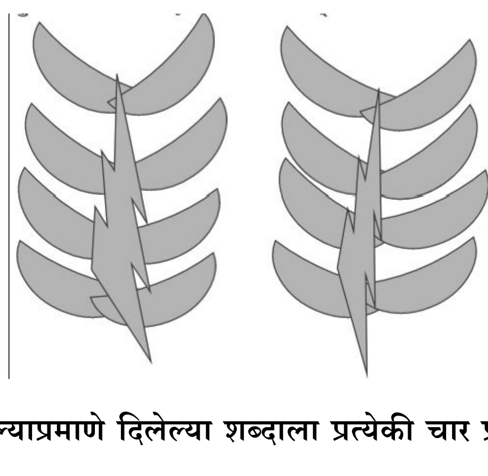

प्रश्न 2 नमुन्यात दाखविल्याप्रमाणे दिलेल्या शब्दाला प्रत्येकी चार प्रासयुक्त शब्द लिहा.

नमुना : चार – पार, हार, नार, दार

हिरवाई = ... , ... , ... , ...

शेती = ... , ... , ... , ...

निशा = ... , ... , ... , ...

राम = ... , ... , ... , ...

आधार = ... , ... , ... , ...

प्रश्न 3 यमकयुक्त शब्दांचे गट दिलेले आहेत, त्यातील गटात न बसणारा शब्द ओळखून लिहा.

1) काय, पाय, साय, मार

2) पावले, काजवे, कोठले, गांजले

3) सारी, भरारी, उभारी, काजवा

4) धरावे, धरणी, वदावे, निववावे

5) चंदेरी, रुपेरी, भलरी, गाणी

प्रश्न 4 खाली दिलेली कविता वाचा आणि त्यातील यमक जुळणारे शब्द शोधून खालील तक्त्यात लिहा.

माझ्या मायदेशी यावेच सर्वानी
फुगडया घालाव्या फुला तारकांनी ।।

मेघानेही यावे डुलत झुलत
विजेनेही यावे लवत फुलत ।।

नटली नगरी रंगाने गडद
पिवळ्या शेतांची लावून हळद ।

निळ्याभोर पानी चांदण्यांचा चारा
सह्याद्रीचा मोर उभारी पिसारा ।।

हिरव्या पक्ष्यांनो फुलवा ही बाग
भूपाळीत ओवा मालकंस राग ।।

अगा सूर्यदेवा स्पर्श करा येथे
ऐश्या भूमीपुढे नमवावे माथे ।।

ज्ञानीयांची कुणी काढा बरे तीट
मराठीचा थाटा संसार हो नीट ।।

अमृताते पुन्हा पैजा मी लावीन
थोर भल्या भल्या क्षणात जिंकीन ।।

प्रश्न 5 कंसात दिलेले शब्द वापरून दिलेल्या कवितेच्या प्रत्येक ओळीतील शेवटच्या रिकाम्या जागेत लिहा आणि कविता पूर्ण करा.

(बिलगली, घरात, मोठी, झाला, निघाली, गेली, झाली, छोटी, निघाला, पंखात)

सूर्य बुडाला अंधार ....

अवघा प्राणीमात्र घराकडे ....

मायेची याद येता घरट्यात चिवचिव.......

ओढीने ती पिलांच्या घरट्याकडे.........

चिवचिव ऐकून पिलांची पक्षीण आली ....

चोचीत घास भरवी घेवूनीया ....

आनंदुनी पिले ती,आईस त्या ....

मायारूपी दुधाने,अवघी भिजून ....

रूपे तिची अनेक, माता आहे रे ....

त्यागापुढे तिच्या त्या ,दुनिया आहे रे ....

प्रश्न 6 खाली कवितेच्या ओळी क्रम बदलून दिल्या आहेत, त्या वाचा, समजून घ्या आणि क्रमवार जोडून अर्थपूर्ण कविता तयार करा आणि खाली दिलेल्या रिकाम्या जागेत लिहा.

माऊला सापडली घुंगराची माळ आवाज ऐकून तेही लागले पळायला

सपाटून तिला लागली भूक ता थै तक् थै नाचू लागली

नाचून नाचून दमली खूप	ते झाले तिच्या पायातले चाळ
छम्मक छम्मक ऐटीत चालली	मग ती गेली उंदीर शोधायला

....

....

....

....

....

....

....

....

अध्ययन स्तर

✧	✧ ✧	✧ ✧ ✧	✧ ✧ ✧ ✧	✧ ✧ ✧ ✧ ✧

शिक्षकांचे मूल्यमापन

अंक/श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक : 7.9

अध्ययन कृतीचे नाव : नवीन शब्दसमूह, वाक्प्रचार, म्हणी, मुद्रित विषय वाचून अर्थ समजून घेऊन त्यांचा स्वतःच्या वाक्यात उपयोग करतात.

कृती क्रमांक 9.1 A शोधा शोधा वाक्प्रचार चित्र पाहून वाक्प्रचार ओळखा व अर्थ लिहा.

अ.नं.	चित्र	वाक्प्रचार
1.	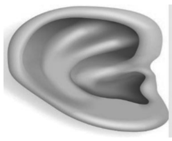	____________________ ____________________
2.		____________________ ____________________
3.		____________________ ____________________

कृती क्रमांक 9.1 B उतारा वाचा व उत्तर शोधा.

खालील उताऱ्यात काही वाक्प्रचार दडलेले आहेत ते शोधा व लिहा.

लहानपणापासून मला कलिंगड फार आवडायची कलिंगड म्हणजे जीव की प्राण. कलिंगडची आठवण येताच माझ्या तोंडाला पाणी सुटायचे. मार्च महिना कधी संपतो या गोष्टीकडे मी टक लावून बसायचे. बाबांकडे सारखे कलिंगड आणा कलिंगड आणा अशी आरोळी ठोकत असे. पण बाबा माझ्या या म ागणीकडे कानाडोळा करत. मी महिन्याच्या पहिल्याच दिवशी बाबां बरोबर बाजारात जाण्यासाठी हट्टाला पेटत असे. बाजारात गेल्यावर कलिंगडाचे ढिगारे पाहून तोंडाला पाणी सुटले. कलिंगड आणि फुललेली ती हिरवीगार बाजारपेठ पाहून डोळ्याचे पारणे फिरल्यासारखे झाले. बाबांनी जेव्हा त्यातील दोन मोठी कलिंगडे उचलली तेव्हा माझा जीव भांड्यात पडला. घरी जाताना वाटेतच दादा व ताई भेटले कलिंगड पाहून त्यांचाही आनंद गगनात मावेना.घरी पोचतो न पोचतो तोच मी व माझ्या भावंडांनी कलिंगडावर ताव मारला कलिंगड खाऊन मन तृप्त झाले.

1) ____________________ 5) ____________________

2) ____________________ 6) ____________________

3) ____________________ 7) ____________________

4) ____________________ 8) ____________________

अंक/श्रेणी	सही

कृती क्रमांक 9.2 A

अक्षरे जोडा वाक्प्रचार बनवा

कृती क्रमांक 9.2 B

शब्द कोड्यातील अक्षरे जुळवा आणि वाक्प्रचार बनवा.

अं	ग	चो	र	णे	हा	त	टे	क	ने
त	ळा	रा	ग	ड	प	क	र	णे	व
पा	क	च्या	ल	व	प	ध	र	णे	पा
ह	ड	उ	घा	र	य	णे	ड	नि	मा
णे	णे	ल	ल	प	ध	दे	सो	व	शा
व	व	ट्या	णे	स	र	ड	नि	ठ	मा
ला	ठे	बों	स	म	णे	तो	पा	ज	र
ट	वे	बा	उ	र	भ	रु	न	ये	णे
वा	ना	प	ठ	स	पा	र	प	ड	णे

अंक/श्रेणी	सही

वरील शब्द कोड्यांचा वापर करून खालील जागेत वाक्प्रचार लिहून घेणे.

1	
2	
3	

4	
5	
6	

कृती क्रमांक 9.3 म्हणींचा गोंधळ ओळखून योग्य शब्द लिहा.

आकड्यांचा गोंधळ

1) चार ना धड भाराभर चिंध्या ____________________

2) नव्याचे अठरा दिवस ____________________

3) चार घाव नऊ तुकडे ____________________

4) एक तिघाडा काम बिघाडा ____________________

फळ भाज्यांचा गोंधळ

1) कोल्ह्याला आवळा आंबट ____________________

2) काकडीला पाने तीन ____________________

3) कडू गाजर तुपात तळले साखरेत घोळले तरी कडू ते कडूच ____________________

4) द्राक्षे देऊन वांगी काढणे ____________________

प्राणी पक्षांचा गोंधळ

1) वासराला गुळाची चव काय ____________________

2) कावळा झाकला म्हणून दिवस उगवायचा राहत नाही ____________________

3) बोक्याचे शेपूट वाकडे ते वाकडेच ____________________

4) वराती मागून घोडे ____________________

शरीर अवयांचा गोंधळ

1) हसतील त्याचे पाय दिसतील ____________________

2) उतावळा नवरा काखेत बाशिंग ____________________

3) डोक्यावर कळसा गावाला वळसा ____________________

4) कानापेक्षा मोती जड ____________________

कृती क्रमांक 9.4 A चित्र पहा म्हण ओळखा

अ. नं.	चित्र	म्हण
1.		
2.		
3.		
4.		

कृती क्रमांक 9.4 B

म्हणींचा डोंगर चढा चित्रावरील शब्द योग्य क्रमाने जुळवून म्हण दिलेल्या चौकटीत लिहा

1.	**2.**

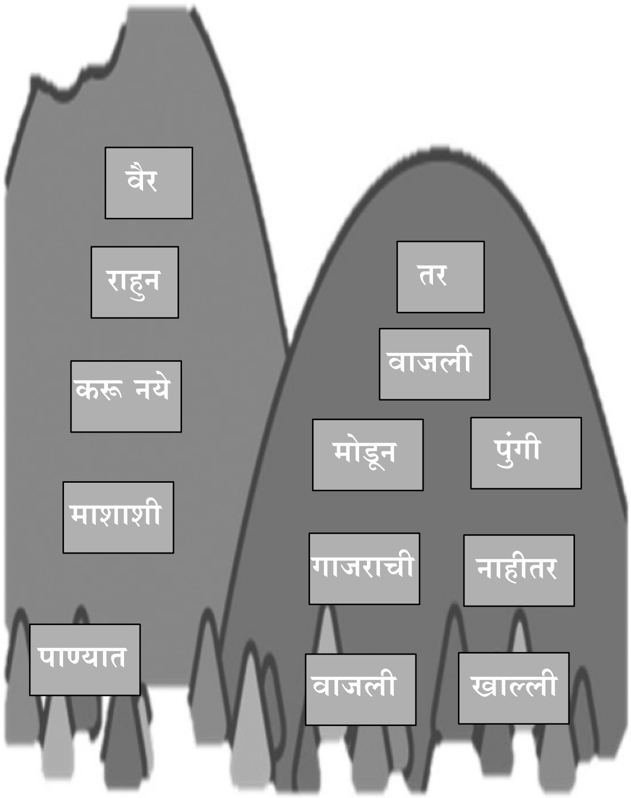

उ	ता	व	ळा	न	व	रा	गु	ड	घ्या	ला	बा	शि	ग	र
ना	का	पे	क्षा	मो	ती	ज	ड	गो	द्य	ज	झ	प	र्वा	प
द	म	का	री	क	म	दा	व	था	व	प	व	चो	चे	रा
क	ग	प	क्ष	सा	र	ज	मां	ला	रा	द	उं	रा	घ	वि
रा	व	डा	ष	द	र	ल	दे	च्या	ती	र	घ	च्या	र	द्यृ
वे	क	म	पे	र	प	श	ल	यी	मा	मा	प	म	खा	के
त	स	त	न	क्षा	त	र	व	गा	गू	न	शी	ना	ली	स
से	क्ष	ज्ञ	र	सा	वी	रा	वा	त्या	न	स	व	त	र	वा
भ	टा	पा	वे	सा	ह	ट	ही	भ	घो	क	त	चां	ण	णा
रा	शा	शां	ण	व	ल	र	म	दु	डे	थ	र	द	क	खा
वे	व	र	त	न	व्या	चे	न	ऊ	दि	व	स	णे	व	रा

1. नाका पेक्षा मोती जड ____________________

2. ____________________

3. ____________________

4. ____________________

5. ____________________

6. ____________________

7. ____________________

चित्रे दाखवून म्हणी पूर्ण करून घेणे.

____________________ ____________________

____

____________________ ____________________

____________________ ____________________

वरील चित्रात दिसणारी म्हण ओळखून खाली लिहा.

1) ____________________

2) ____________________

3) ____________________

4) ____________________

कृती क्रमांक – 9.4 उ

योग्य शब्द वापरून रिकाम्या जागा भरा.

1. __________________ धाव कुंपणापर्यंत.
2. __________________ शापाने __________________ मरत नाही.
3. __________________ ला __________________ साक्ष.
4. __________________ अन पोटात पाय.
5. __________________ नाचतो म्हणून __________________ नाचते.
6. __________________ गुळाची चव काय.
7. __________________ मैदान जवळ आहे.
8. __________________ म्हटले तरी खातो वाघोबा म्हटले तरी खातो.
9. __________________ अति शहाणा त्याचा बैल रिकामा.
10. __________________ शेपूट नळीत घातले तरी वाकडेच

कृती क्रमांक – 9.5 A म्हण वाचा अर्थ ओळखा

अती तेथे माती

शेतात खणले कि माती

कोणत्याही गोष्टीचा अतिरेक वाईट असतो

माती चांगली असते

टेकडीवर माती असते

नाचता येईना अंगण वाकडे

काम न झाल्यास नाच करणे

नाचता येत नसल्याने अंगण वाकडे आहे म्हणणे

आपल्यातील कमीपणा झाकण्यासाठी इतरांना नावे ठेवणे

नाचण्यासाठी अंगण अपुरे पडणे

इकडे आड तिकडे विहिर

अंगणात घरा शेजारी विहिर असणे

दोन्ही बाजूला खूप पाणी असणे

दोन्ही बाजूनी अडचणीत सापडणे

आडच्या पलीकडे विहिर असणे

कृती क्रमांक 9.5 b

प्रश्न वाचा म्हण लिहा

1. सूनबाईने नव्या बांगड्या आणल्या त्या घातल्यावर कशा दिसतात हे पाहण्यासाठी ती आरशासमोर उभी राहिली तर खवचटपणे नाक मुरडत सासुबाई हसल्या असे का?

उत्तर:

---

2. आम्ही सगळे फिशपॉन्ड खेळत असता माझ्यावर संकट आली मला शिक्षा आली नाच करण्याची! मला नाच अजिबात येत नाही. मग मी म्हणाले, मी नाचले असते, पण इथली जमीन ओबडधोबड आहे. खडे टोचतील पायाला त्यामुळे मला नाचता येणार नाही.सगळे यावर हसले का बरे?

उत्तर:

---

3. राजूने कुत्र्याचे नवीन पिल्लू आणलं. त्याची शेपटी वाकडी होती.त्याने एक फुंकणी आणली व शेपटी त्यात घातली व वाट पाहत बसला. इतक्यात बाहेरून बाबा आले ;ते म्हणाले ,हे काय रे राजू ? राजू म्हणाला ,बाबा कुत्र्याची शेपटी सरळ करतोय. बाबा हसले का बरे?

उत्तर:

---

4. चिंगी शिवणकाम शिकत होती. तिने एकाच वेळी सहा सात कपडे शिवायला घेतले. मी तिच्या खोलीत गेले तर हा एवढा कपड्यांचा ढीग! एकही शिवलेला कपडा नव्हता. सगळेच अर्धवट मी हसले व डोक्याला हात लावला. का बरे?

उत्तर:

---

5. सखुबाई अतिशय धांदरट.कुठेच लक्ष नसायचं.मग जवळच वस्तू असली तरी ती सगळीकडे शोधायच्या. एकदा त्या नळावर पाणी आणायला गेल्या. वाटेत त्यांनी वेगवेगळी कामे केली. अर्ध्या रस्त्यात त्यांना आठवलं की घागर कुठेतरी विसरली. त्या गावभर शोधून आल्या घागर मिळेना घरी आल्यावर मुलगा म्हणाला ,आई रिकामी घागर का परत आणली ?पाणी गेलं का ? हात मारून सखुबाई खाली बसल्या का बरे?

उत्तर:

मूल्यमापन कृती

प्रश्न 1 खालील फुग्यामध्ये वाक्प्रचार दडले आहेत ते शोधून खाली दिलेल्या त्यांच्या अर्थासामोरील रिकाम्या जागेत लिहा.

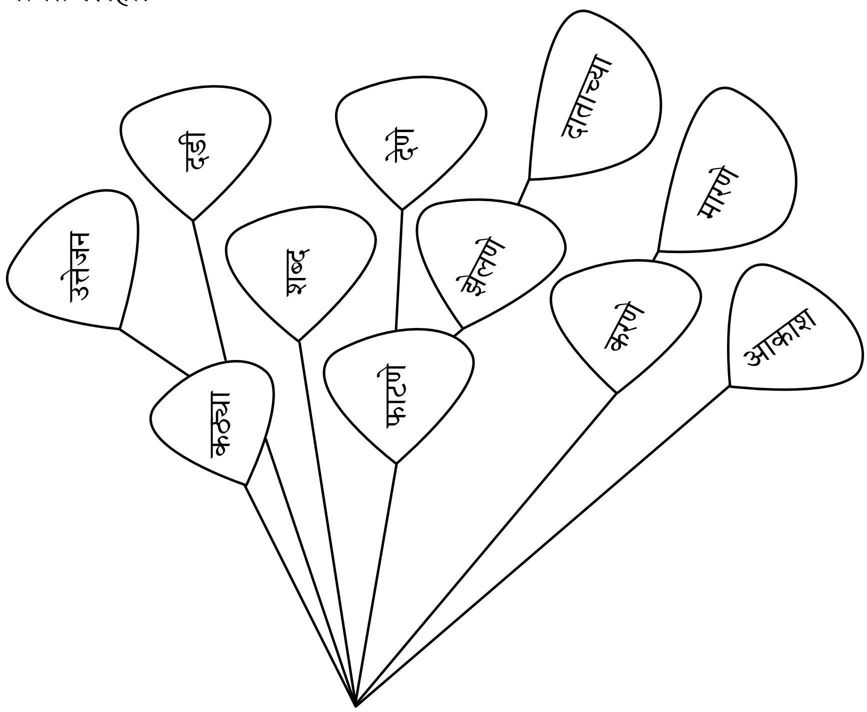

वाक्प्रचार	अर्थ
	आज्ञा पाळणे
	वारंवार विनंती करणे
	वारी बाजूनी संकट येणे
	प्रोत्साहन देणे
	लपून बसणे

प्रश्न 1 A खाली दिलेल्या वाक्प्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

अ. नं.	वाक्प्रचार	अर्थ	वाक्यात उपयोग
1.	दडी मारणे		
2.	शब्द झेलणे		

3.	बेत करणे		
4.	धूम ठोकणे		
5.	डांगोरा पिटणे		

प्रश्न 1 B खालील वाक्प्रचार व त्यांच्या अर्थाच्या जोड्या लावा

वाक्प्रचार		अर्थ
1.	कान फुंकणे	शरण येणे
2.	पाय धरणे	खूप राग येणे
3.	विडा उचलणे	चहाडी चुगली करणे
4.	पारा चढणे	भांडण वाढविणे
5.	नाक मुरडणे	प्रतिज्ञा करणे
6.	आगीत तेल ओतणे	नापसंती दर्शविणे

प्रश्न 2 खालील आकृतीत लपलेली म्हण ओळखा व लिहा.

अ. नं	आकृती	म्हण
1.	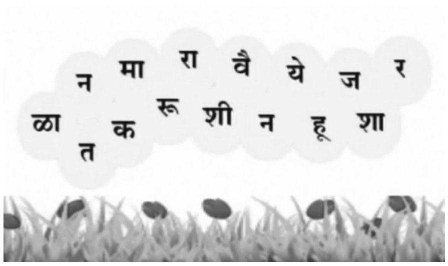	
2.		
3.	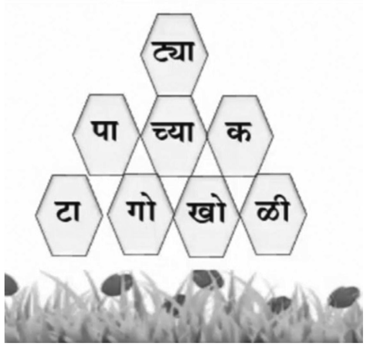	

4.		
5.	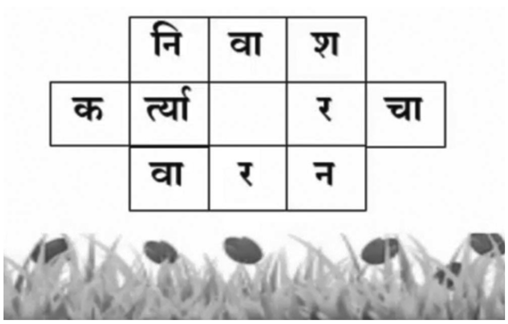	

प्रश्न 2 a म्हणीवरून गोष्ट लिहा.

2 दोघांच्या भांडणात तिसऱ्याचा लाभ

2 करावे तसे भरावे

शिक्षकांचे मूल्यमापन

अंक/श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पती 10

अध्ययन कृती नाव 10.1 : चित्राकथा तयार करू.

अध्ययन निष्पतीचे नाव : चित्रावरून कथा /गोष्ट सांगतात व लिहितात.

पुढे दिलेली चित्रे योग्य क्रमानुसार लावा व गोष्ट तयार करुन खाली दिलेल्या ओळीमध्ये लिहा.

लोभी कुत्रा

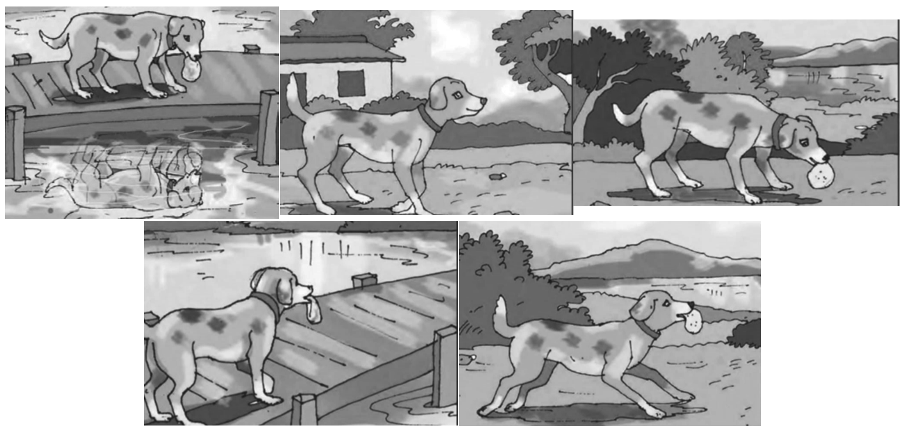

अध्ययन कृती :10.2

कृतीचे नाव : चित्र कथांचा संग्रह करू.

• खालील रिकाम्या जागेचा वापर करून चित्रकथांची कात्रणे चिकटवा.

अध्ययन कृती: 10.3

कृतीचे नाव : आम्ही संवाद करतो.

अ) पुढील चित्रे पहा व त्यांचे संवाद तुमच्या शब्दात लिहा.

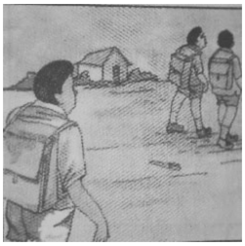

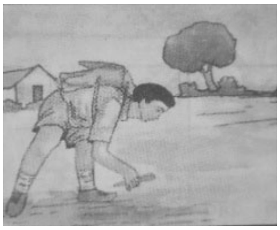

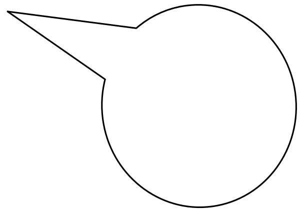

ब) पुढे दिलेल चित्र पहा आणि मासा व पिल्लूचे संवाद तुमच्या शब्दात लिहा.

मासा : ______________________________

पिल्लू : ______________________________

मासा : ______________________________

पिल्लू : ______________________________

मासा : ______________________________

पिल्लू : ______________________________

अध्ययन कृती 10.4

अध्ययन कृतीचे नाव : “आम्ही गोष्ट रचतो.”

पुढील चित्र पाहून तुमच्या शब्दात गोष्ट तयार करा.

अध्ययन कृती क्र. 10.5

अध्ययन कृतीचे नाव : चित्रांच्या जागी शब्द वापरून कथा वाचा आणि लिहा.

पुढील गोष्टी मध्ये चित्रांच्या जागी योग्य शब्द वापरून गोष्ट वाचा.

* भाज्यांचे भांडण *

एके दिवशी एक घेऊन बाजारात गेली. बाजारातून तिने आणल्या आणि स्वयंपाक घरात एका भरून ठेवल्या. आजी बाहेर जाताच बाहेर पडले एक . ते म्हणाले, ‘‘मी आहे तुमचा राजा, तुम्ही माझे ऐकायचे.’’ तेच म्हणाला, ‘‘मी मोठा आहे. म्हणूनच मी आहे राजा.’’ चिडून म्हणाले, ‘‘नाहीच मुळी, मी आहे लालेलाल, मीच आहे राजा.’’ म्हणाला, ‘‘माझे ऐका, सर्व चवदार करणारा मीच आहे राजा’’ आणि भांडण सोडवण्यासाठी धडपडू लागले. पण कोणीच ऐकेना. तेवढ्यात आजी परत आली. तिच्या हातात होती. तिने कापला, चिरला, मेथी निवडली, बटाटे उकडले आणि बनवली झक्कास भाजी. 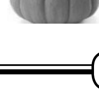 कापून भाजी केली. 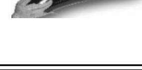 भाजून भरीत केले.

कोशिंबीर केली. गंमत वाटली. सगळ्यांची एकमेकांशी गट्टी जमली. वाटून चटणी केली. किसून हलवा केला. नातवासाठी वाढले. जेवण मग थाटात झाले.

पुन्हा लिहा.

मूल्यमापन कार्यपत्रक

प्रश्न क्रमांक. 1 खालील दिलेल्या चित्रांवरुन गोष्ट लिहा व गोष्टीला योग्य तो शीर्षक द्या.

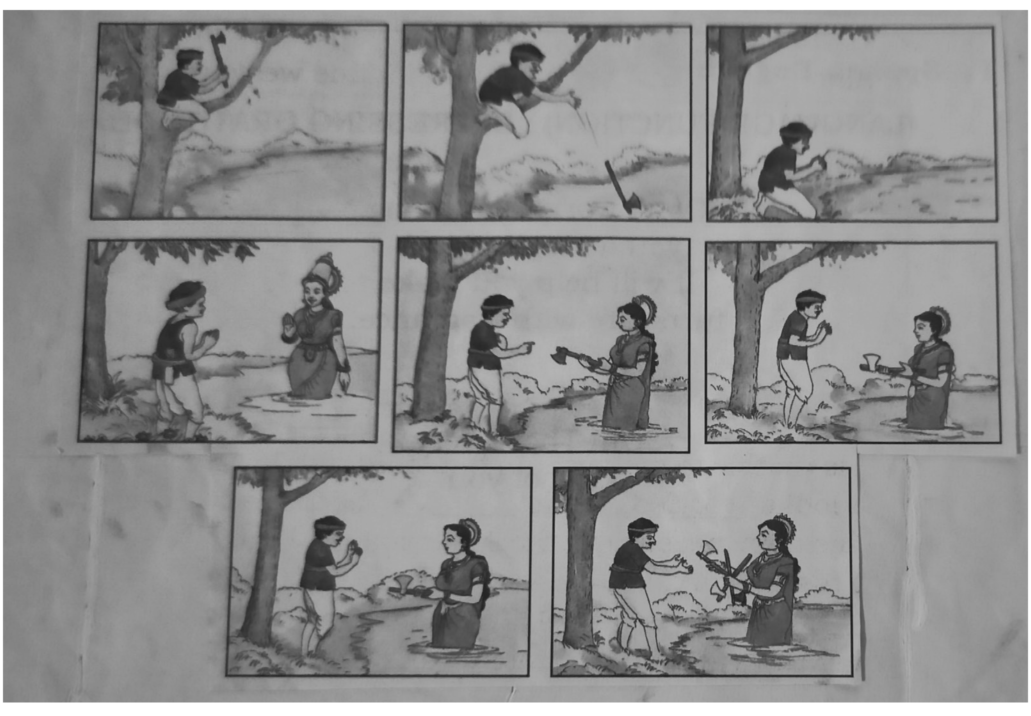

प्रश्न क्रमांक. 2 चित्र पहा आणि खाली दिलेल्या शब्दांचा वापर करुन एक छोटी कथा तयार करा.

कबुतर, शिकारी, पाणी, जंगल, झाड, मुंगी, पान, आभार, उपकार, मित्र.

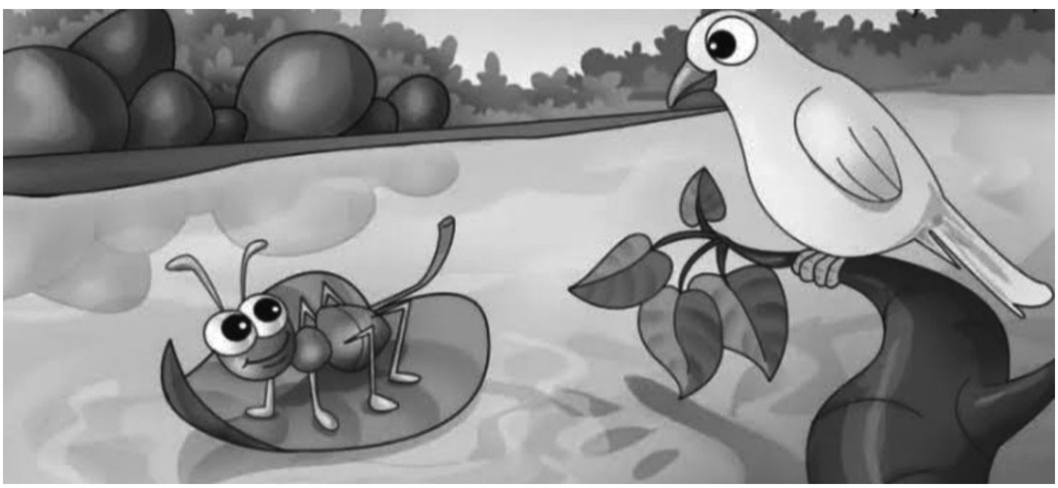

प्रश्न क्रमांक. 3 पुढील चित्र पाहून तुमच्या शब्दात वर्णन करा.

शिक्षकांचे मूल्यमापन

अंक/श्रेणी	सही

अध्ययन स्तर

✧	✧ ✧	✧ ✧ ✧	✧ ✧ ✧ ✧	✧ ✧ ✧ ✧ ✧

अध्ययन निष्पत्ती क्र : 7.11

कथेचे नाटकात आणि नाटकाचे कथेत रूपातंर करतात

अध्ययन कृती क्रमांक : 11.1

1) इयत्ता 4 थी पुस्तकातील "खरा नायक" या पाठाद्वारे 'दोन' या अंकाचा संवाद लिहा.

____

____

____

____

2) सात या अंकाचा संवाद लिहा.

____

____

____

____

3) "0" यांचे महत्त्व तुमच्या शब्दात लिहा.

____

____

____

____

कृती क्रमांक 11.2

संवाद वाचा व प्रश्नाची उत्तरे लिहा -

नदी व झाड

नदी : अरे, आज तू इतक्या आनंदाने का डोलत आहेस?

झाड : अगं ,आता पावसाला सुरुवात होणार त्याआधी हे वारे मनाला आणि शरीराला केवढा आनंद देतात.

नदी : अरे, तू एक गोष्ट विसरतोस माझ्या दोन्ही किनाऱ्यावर मी तुला सांभाळते ,त्यामुळे तुझ्यात वर्षभर चैतन्य असते.

झाड : होय, तू म्हणतेस ते बरोबर आहे .तुझ्यामूळे सर्व प्राणीमात्रांना जीवन मिळते.जगावर तुझे अनंत उपकार आहेत.

नदी : अरे, पण माझ्या मनात असे परोपकाराची भावना व त्याबद्दल गर्व मुळीच नसतो. तो सुद्धा जगावर परोपकार करतोस, सर्वांना फळे, फुले, आसरा देतोस, पण स्वतः निर्लोभी असतोस.

झाड : अग, मला तुझ्या सहवासात आनंद मिळतो. तुझ्या सहवासात किती तरी लोक येतात. लोकांना आनंदी करण्याचे पुण्य तुला मिळते.पावसाळ्यात जेंव्हा तुला पूर येतो तेंव्हा मात्र खूप भीती वाटते.

नदी : तू म्हणतोस ते अगदीबरोबर आहे.मी माझ्याबरोबर बरीच घाण वाहून नेते रोगराईपासून सगळ्यांचे संरक्षण करते. पण काहीवेळा मेघाची बरसात थांबवूच शकत नाही.

झाड : आता सूर्यास्त झाला.सर्वत्र अंधारुन आले आहे.आता आपण उद्या बोलू.

1. वरील संवाद कोणाकोणात झाला आहे?

2. झाडाचे फायदे कोण कोणते?

3. झाड आणि नदी यांच्या मधील संवाद तुझ्या शब्दात लिही.

4. नदी व झाड यांच्यातील वरील संवाद अभिनय (नाटक) रुपात सदर करा. (अभिनय करून घेणे)

कृती क्रमांक 11.3 आम्ही गोष्ट पूर्ण करतो

रविवारची सुट्टी होती. संध्याकाळच्या कलत्या उन्हात मुले खेळायला बाहेर पडली. चांगला दहा बारा जणांचा घोळका लगोरी खेळण्यासाठी जमला. रमा आणि शेखर ने आपापले भिडू वाटून घेतले. दोन गट तयार झाले. शेखरच्या गटाने लगोरी रचली. रमाने चेंडू मारला आणि लगोरी फोडली धा ss ड लगोऱ्या विखुरल्या. चेंडू उसळला आणि रमाच्या गटातले भिडू पळू लागले. शेखरने चेंडू पकडला आणि नजमाकडे फेकला तिने चपळाईने चेंडू झेलला आणि नेम धरून राजेशच्या दिशेने भिरकावला, त्याला बाद करण्यासाठी राजेश खाली वाकला आणि चेंडू थेट मैदानाबाहेरच्या झाडीत गडप झाला चेंडू झाडीत गेला, की खेळ तात्पुरता थांबवायचा, असा त्यांचा नियम होता. रमा, शेखर, मंजू, नजमा, जयेश सगळेच तिकडे धावले. नजमा चेंडू घ्यायला झाडीत जाऊ लागली. इतक्यात जयेश ओरडला, ए ss साss प, तो बघ.

(पुढे काय झाले असेल? कल्पना कर आणि गोष्ट पूर्ण कर)

अध्ययन कृती क्रमांक 11.4 आम्ही कलाकार

1. खाली दिलेल्या संवादाचे एकपात्राभिनय करून दाखवा.

मूर्तिकार: महाराज, आपण इथवर यायचे कष्ट कशाला घेतलेत? मला बोलावणं पाठवलं असतं तर मी स्वतः हजर झालो असतो.

महाराज: नाही तसे नाही कलाकारासाठी वेळ किती महत्वाची असते याची मला जाणीव आहे. त्यामुळे आम्ही स्वतःच तुला भेटायला आलो आहोत.

मूर्तिकार: बोला महाराज काय सेवा करू आपली?

राजा: अरे माझी सेवा कसली, स्वतःच्या कलेने या समाजाची सेवा करतोस ते काय कमी आहे?

मूर्तिकार: आपण मला लाजवत आहात महाराज.

राजा: आम्ही काही शंका घेऊन तुझ्याकडे आलो आहोत, त्याचे निरसन करशील ही अपेक्षा आहे.

मूर्तिकार: आज्ञा महाराज.

राजा: आम्ही असे ऐकले आहे की, तू फार सुंदर मूर्ती तयार करतोस?

प्रधान: नुसत्याच सुंदर नाहीत महाराज, अगदी आकर्षक आणि उठून दिसणाऱ्या मूर्ती तयार करतात हे मूर्तिकार.

- तुला वरील नाटकातील कोणाची भूमिका आवडली? का?

अध्ययन कृती क्र. 11.5

संवाद वाचून खालील प्रश्नाची उतरे लिहा.

आई - अरे,बंडू काय शोधतोय?

बंडू - माझं दप्तर शोधतोय?

आई - यावेळी दप्तर घेऊन तू काय अभ्यास करणार आहेस?

बंडू - अग,दप्तरात माझा चेंडू आहे.

1. बंडू काय शोधत होता?

2. हा संवाद कोणाकोणा मध्ये झाला आहे?

3. बंडू आणि त्याच्या आईचा हा संवाद कोठे झाला आहे असे तुला वाटते?

मूल्यमापन कार्यपत्रक

प्रश्न 1: चित्र पाहून तुमच्या शब्दात गोष्ट पूर्ण करा.

मित्रधर्म

एका तलावात एक कासव रहात होते आणि त्याच तलावाच्या काठावर असलेल्या झाडावर एक माकड रहात होते. दोघाची खूप मैत्री होती. एक दिवस ते दोघेही तलावाच्या काठावर गप्पा मारीत बसले होते. इतक्यात एक वाघ त्यांच्याकडे येत असलेला त्यांना दिसला. आता वाघ आपल्याला खाणार, तेव्हा काय करावं म्हणून दोघेही जीव वाचविण्यासाठी आपापल्या घरी निघाले

____

____

____

____

____

____

____

____

प्रश्न 2: खालील चित्रावरून कोणता संदेश मिळतो हे संवादरुपात तुझ्या शब्दात लिही.

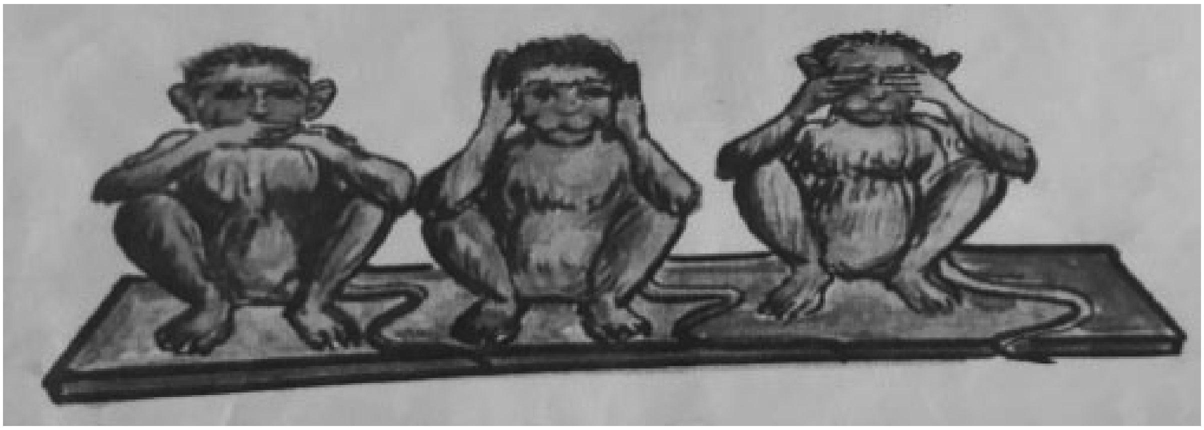

माकड 1: ______________________________

____

____

माकड 2: ______________________________

____

____

माकड 3: ______________________________

____

____

प्रश्न 3: संवाद वाचा आणि खाली विचारलेली माहिती लिहा.

पाणी किती खोल

रेडकू : बैलकाका, मला नदीपलीकडच्या कडबा कुट्टीवर जायचंच, आजीसाठी कडबा कापून घ्यायला; पण मी नदीच्या पाण्यातून जाऊ शकेन का? नदीत पाणी जास्त दिसतंय मला भीती वाटतेय.

बैल : अरे, गुडघ्याइतकंच तर पाणी आहे आरामात जाशील.

खारुताई : अरे वेड्या, नदीला पाणी किती आलंय, वाहून जाशील मागे फिर.

वरील गोष्टीवरून नदीतील पाणी, बैलाच्या गुडघ्याइतके, गाढवाच्या पोटापर्यंत तर रेडकाच्या गुडघ्याच्या थोडे वर होते. समजा नदीमधून खालील प्राणी चालले आहेत. त्यांच्या कोणत्या अवयवापर्यंत पाणी येईल किंवा ते बुडतील, ते विचार करून संवाद रुपात लिही.

1.

2.

3.

4.

5. 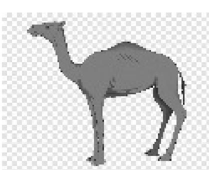

6.

7.

8.

9.

10.

अध्ययन स्तर

★	★ ★	★ ★ ★

शिक्षकांचे मूल्यमापन

अंक/श्रेणी	गुण

अध्ययन निष्पत्ती क्रमांक 7.12

अध्ययन कृती क्र 12.1 A खेळ एका अक्षराचा

मधले अक्षर शोधा व लिहा. (प्रत्येक गटातील मधले अक्षर समान आहे)

गट 1			
1.	पा		ना
2.	बा		का
3.	दा		ना

गट 2			
1.	प		त
2.	नि		शा
3.	आ		सा

अध्ययन कृती क्र 12.1 B

'का' पासून सुरु होणारे शब्द लिहा

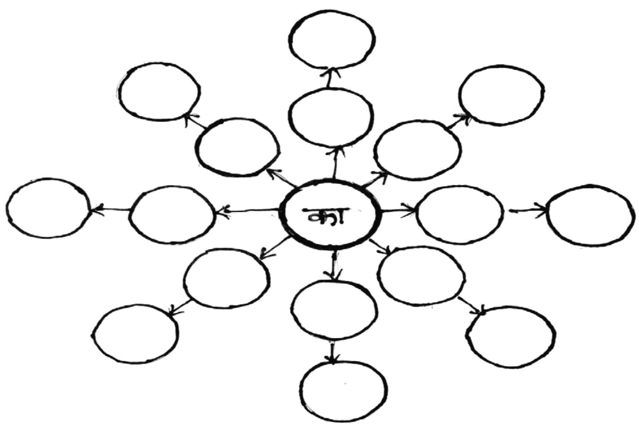

12.2 ओळखा व लिहा:

1. काळ्यारानी उभी तलवार -
2. सगळीकडे आहे. जाणवते पण दिसत नाही -
3. एवढसं पोर, घर कसं राखत -
4. एक विहीर, तिला बत्तीस पायऱ्या त्यामध्ये एकच रस्ता -
5. दोनभाऊ शेजारी, भेट नाही संसारी -

डोळे, केसातील भांग, कुलूप, तोंड (दात जीभ), हवा

12.3 खाली दिलेल्या माहितीच्या आधारे शब्दकोडे सोडवा.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
द	क	झ	झु	न	ह	फू	चि	डे	टि	मो

1. मोठ्या भावाला म्हणतात -

2. ज्वारीची वाळलेली धाटं, वैरण-

3. झुळझुळ वाहणारा -

4. वाऱ्याची मंदमंद वाहणारी -

5. डोंगरात उगम पावणारी -

6. हे भरडण्यासाठी जाते वापरतात-

7. वेलीवर उमलणारे -

8. सुट्या पैशाना म्हणतात -

9. गाडगे बाबांचे लहानपणीचे नांव -

10. पडघमवर वाजवतात ती -

11. थुईथुई नाचनारा -

12.4 A पहा माझी करामत.

1.	एक भाजी __________ बी
2.	परीट __________ बी
3.	प्रतिमा __________ बी
4.	लहान मुलगी __________ बी
5.	पोटावरील खळगा __________ बी
6.	दीर्घता, उभी रुंदी __________ बी

12.4 B जोड्या जुळवा.

1.	हाताचेशेवटचे बोट	कळी
2.	फुलाचा भाग	पाकळी
3.	पुरण घालून करतात ती	मोळी
4.	न उमललेले फुल	टाळी
5.	लाकडे एकत्र बांधून केलेली	पुरणपोळी
6.	एका हाताने वाजत नाही ती	करंगळी

12.5 चला विचार करू व लिहू.

डॉ. रघुनाथ माशेलकरांच्या 'माझी आई' या पाठाच्या आधारे खालील शब्दकोडे पूर्ण करा.

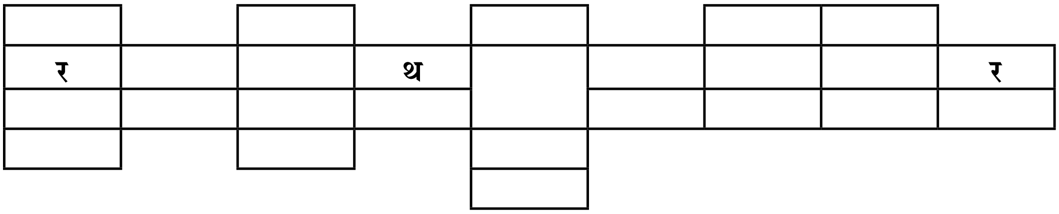

1. लेखकाचे नाव (आडवा शब्द)
2. लेखक या देशाचा आहे (उभा शब्द)
3. आयुष्यातील यांना सामोरे जात लेखक इथवर येऊन पोहोचले(उभा शब्द)
4. मला टी.व्ही. वर पाहून आईला वाटले(उभा शब्द)
5. लेखकाची सुरुवातीची परिस्थिती अशी होती(उभा शब्द)
6. लेखक मोठे झाल्यावर या पदावर पोहोचले(उभा शब्द)

मूल्यमापन कार्यपत्रक

प्रश्न 1: चला विचार करू व लिहू

1		**2**		**3**	**4**
6	**7**				
			8		
9					
10			**11**		

आडवे शब्द	
1.	नभ
3.	नहर, कालवा
5.	समशेर, वीराचे एक शस्त्र
6.	ठळक, गडद
8.	प्रवास
9.	वाया, वायफळ
10.	ही एका हाताने वाजत नाही
11.	युद्ध, समर

उभे शब्द	
1.	सुरुवात
2.	शंभर
3.	बासरी
4.	शेंगाच्या वरचा भाग
7.	आरोळी वाघाचे ओरडणे
8.	निस्तेज सुकलेला
9.	चालते व्हा या अर्थी शब्द

प्रश्न 2: डोके लढवा कोडे सोडवा

1. हिरवा – पिवळा रंग, आंबट गोड चव, ‘क’ जीवनसत्वाने भरपूर माझा गाव नागपूर ओळखा पाहू मी कोण?

उतर: ______________________________

____

____

2. जेव्हा तो अंघोळ करतो, तेव्हा तो लहान होतो, ओळखा तो कोण?

उतर: ______________________________

____

____

3. भर उन्हाळ्यात हिरव्या बाजारात, पांढऱ्या मातीत, लाल ढेकळे, त्यात पेरल्या काळ्या बिया, खाल्लं तर मिळेल थंडावा. तर मी कोण?

उतर: ______________________________

____

____

4. दुःखात आणि सुखात बरसणाऱ्या पावसाचे नांव काय?

उतर: ______________________________

____

____

5. देवबाप्पा जेंव्हा छोटे होता, तेंव्हा तोही शाळेत जात होता, एकदा काय गंमत झाली, त्याची रंग पेटी पडली खाली, रंग सारे पडून गेले, ढगानी ते पटकन गोळा केले, ओळखा बरं ते रंग कोणाला दिले? कोण मग आकाशात सप्तरंगी झाले?

उतर: ______________________________

____

____

शिक्षकांचे मूल्यमापन

अंक/श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पत्ती: 7.13

अध्ययन कृती 13.1

दिलेल्या विषयावर निबंध, पत्रे, प्रवासवर्णने स्वतःच्या शब्दात लिहितात.

अध्ययन कृतीचे नाव: 'निबंध लेखन'

* **दूरदर्शन या विषयावर 10 ओळी निबंध लेखन करा. खाली दिलेल्या रिकाम्या जागेचा वापर करा.**

अध्ययन कृती 13.2

अध्ययन कृतीचे नाव: 'आम्ही पत्र लेखन करतो'.

* तुम्ही चार दिवस शाळेत अनुपस्थित राहणारआहात. त्यासाठी मुख्याध्यापकांना पत्र लिहा.

कु. ______________________

इयत्ता: ______________________

दिनांक. ______________________

प्रति,

माननीय मुख्याध्यापक / मुख्याध्यापिका

सरकारी मराठी उच्च प्राथमिक शाळा __________

ता. __________ जि. __________

विषय: ______________________

आदरणीय सर/मॅडम,

सादर नमस्कार

____

____

____

____

____

आपला/आपलीनम्र

कु. ____________________

____

अध्ययन कृती: 13.3

अध्ययन कृतीचे नाव: 'अनौपचारिक पत्र लेखन'.

पुढील पत्रातील रिकाम्या जागा खाली दिलेल्या बॉक्समधील शब्दांनी भरा.

कु. राहुल मोरे

45, बोगारवेससर्कल, बेळगावी.

1. ____________________
2. ____________________ राजू सप्रेम
3. ____________________

सर्व प्रथम तुला दिवाळीच्या हार्दिक 4. ____________ तुझे पत्र मिळाले वाचून 5. ____________ झाला. आम्ही इथे मजेतआहोत. आम्ही यावर्षी दिवाळी मोठ्या 6. ____________ उत्साहात साजरी केली. माझे 7. ____________ सुद्धा आले होते.आम्हाला तुमची फ़ार 8. ____________ येते. मला वरचेवर 9. ____________ पाठवत जा.

तुम्ही तिकडे कसे आहात. पुढील उन्हाळी सुट्टीत आपण भेटूया.घरातील सर्व मोठ्यांना माझा 10. ____________ सांग व लहानांना ____________ दे.

11 ____________ मित्र

शशी

प्रिय, नमस्कार, शुभेच्छा, 15 फेबुवारी 2022, उत्साहात, तुझा, आनंद, मित्र, प्रेम, आठवण, पत्र, आशीवार्द

अध्ययन कृती: 13.4

अध्ययन कृतीचे नाव – 'प्रवासवर्णन'

* तुम्ही भेट दिलेल्या प्रेक्षणीय स्थळाचे वर्णन दहा ओळीत करा.

अध्ययन कृती : 13.5

अध्ययन कृतीचे नाव– 'चला सहलीला जाऊ'.

* तुम्ही गेलेल्या सहलीचा अनुभव तुमच्या शब्दात लिहा.

मूल्यमापन कार्यपत्रक

प्रश्न.1 पुढे दिलेल्या निबंधामध्ये योग्य विराम चिन्हांचा वापर करा आणि त्याखाली दिलेल्या रकान्यात पुन्हा लिहा.

रविवारचा सुट्टीचा दिवस होता अभ्यासाची अथवा कामाची कसलीच घाई नव्हती मस्त बिछान्यावर पडून माझी आवडती कविता म्हणत होतो इतक्यात आईचा आवाज कानी पडला अरे सुधाकर आज तू दवाखान्यात मामाला डबा देऊन ये मला कंटाळा आला होता पण आईसाहेबांची आज्ञा मोडणार कशी मनात विचार आला मला पंख असते तर.मी विचार करू लागलो खरंच मला पंख असते तर काय मज्जा आली असती ना पक्ष्यांचे जीवन खरंच सुखी व सुंदर आहे मुक्त आकाशामध्ये स्वतंत्रपणे विहारावे उंच उंच उडावे आणि माझ्या मनात सतत विचार येऊ लागला मला जर पंख असते तर मी सुद्धा या पक्षांसारखेच आकाशामध्ये विहारलो असतो उंच आकाशात उडून आनंद घेतला असता खरंच मला पंख असते तर.

प्रश्न.2 अ. योग्य उत्तराच्या चौकटीमध्ये बरोबरचिन्ह (✓) लिहा.

* पत्राचे किती प्रकार आहेत?

दोन ☐

तीन ☐

* अनौपचारिक पत्र आपल्या व्यक्तिगत लोकांना लिहिले जाते.

बरोबर

चूक

* औपचारिक पत्र नियमानुसार लिहावे लागते.

बरोबर

चूक

ब. पत्रामध्ये वापरले जाणारे संक्षेप आणि त्यांचे अर्थ यांची योग्य जोड़ी शोधा.

श्री., ती., मा., चिरंजीव, तीर्थरुप, माननीय, सौभाग्यवती, सप्रेम नमस्कार विनंती विशेष, सा.न.वि.वि.,साष्टांग नमस्कार विनंती विशेष, सौ., शिरसाष्टांग नमस्कार विनंती विशेष, श्रीमती, स.न.वि.वि., चि., शि.न.वि.वि.

प्रश्न.3 प्रवासाला / सहलीला जाताना आवश्यक असलेल्या साहित्याची यादी करा.

प्रश्न.4 माझे बाबा या विषयावर 12-15 ओळी लिहा.

अध्ययन स्तर

	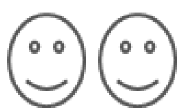	

शिक्षकांचे मूल्यमापन

श्रेणी	सही

अध्ययन निष्पत्ती क्र 7.14

अपरिचित प्रसंग, घटना, उतारे, आणि संभाषण ऐकून/वाचून अर्थ समजून घेऊन प्रतिक्रिया व्यक्त करतात. त्याचे स्वतःच्या शब्दात वर्णन करतात. त्यावरील प्रश्नांची उत्तरे देतात.

अध्ययन कृती 14.1

खालील उतारा वाचा आणि त्याखाली दिलेल्या प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

खरं तर अध्यात्म आणि पुस्तकी ज्ञान यांचा काहीच संबंध नसतो.आपलं संत साहित्य पाहिलं की ही गोष्ट सहज पटते आणि खूप आश्चर्यही वाटतं.ज्ञानेश्वर,तुकाराम,सावता माळी,गोरा कुंभार,एकनाथ,रामदास आणि अगदी अलीकडच्या काळातल्या बहिणाबाई चौधरी ह्यांनी शिक्षण असं घेतलच नव्हत. कविवर्य सोपानदेव चौधरी यांच्य बहिणाबाई ह्या मातोश्री.शाळेची पायरीही न चढलेल्या. अगदी श्रीॐ ची शेंडीही न फोडलेल्या या अक्षरशत्रू महिलेने आपल्याला मात्र केवढं तरी अक्षरधन दिलं.

ज्यावेळी सोपानदेवानी आपल्या आईच्या कवितेची वही आचार्य अत्रे साहेबांना वाचायला दिली तेव्हा सर्व कविता वाचल्यावर अत्रे म्हणाले, अरे सोपाना, हा तर बावनकशी सोन्याचा हंडाच आहे. हा लोकांच्या समोर आला पाहिजे. आणि मग त्यांच्या प्रोत्साहनातून सोपानदेवांनी 'बहिणाबाईंची गाणी' हा काव्यसंग्रह 1952 साली प्रकाशित केला. पण हा काव्यसंग्रह बहिणाबाई मात्र पाहू शकल्या नाहीत. कारण 1951 सालीच वयाच्या बाहत्तरव्या वर्षी त्या आपल्यातून निघून गेल्या.

प्रश्न 1. वरील उताऱ्यात कोणाविषयी माहिती दिली आहे?

____

____

प्रश्न 2. सोपानदेवांच्या आईचे नाव काय?

____

____

प्रश्न 3. अरे सोपाना, हा तर बावनकशी सोन्याचा हंडाच आहे. हा लोकांच्या समोर आला पाहिजे. हे वाक्य कोणी कोणास म्हटले आहे?

____

____

प्रश्न 4. निरक्षर आणि आई ह्या अर्थाचे शब्द उताऱ्यात आहेत, ते शोधून लिहा.

निरक्षर =

आई =

प्रश्न 5. बहिणाबाई आपला प्रकाशित झालेला काव्यसंग्रह का पाहू शकल्या नाहीत?

____

____

अध्ययन कृती 14.2

खालील संभाषण / संवाद वाचा आणि त्यातील तुम्हाला समजलेला सारांश लिहा.

आजोबा: बरेच दिवस झाले चेन्नईला येऊन मला मुंबईला गेले पाहिजेत.

राणी: आजोबा, तुम्ही खूप दिवस राहणार आहे असं म्हणत होतात !

आजोबा: अगं, दिवसभर मी एकटा असतो घरात.इथे मराठी वर्तमानपत्र सुद्धा मिळत नाही. मी वेळ कसा घालवणार?

राणी: एवढंच ना आजोबा ! तुम्हाला रोज मराठी वर्तमानपत्रे वाचायला मिळतील.मी व्यवस्था करते.

आजोबा: ते कसं काय शक्य आहे बुवा.

राणी: आजोबा, हे संगणकाचे युग आहे.नेटवरून काही सेकंदातच जगातील कोणतीही गोष्ट आपण घरबसल्या उपलब्ध करून देऊ शकतो. आता जगात अशक्य असे काहीच राहिले नाही.

आजोबा: पोरी, हे सगळं मी ऐकलंय खरं.

राणी: आजोबा,मी नेट सुरू केलंय. कोणतं वर्तमानपत्र वाचायचय तुम्हाला?

आजोबा: सर्वकाळ

राणी: थांबा ह,आता ही अक्षरे संगणकावर टाइप करते.

आजोबा: अरेवा ! सगळी पानं दिसायला लागली की इथे. सगळ्या बातम्या वाचतो आता.

राणी: आजोबा, तुम्ही आता तुमच्या मित्रांना ई मेल पण करु शकता.

आजोबा: खरंच पोरी, संगणकाचा महिमा अगाध आहे. या संगणकाने संपूर्ण जगालाच एकदम जवळ आणलंय.

अध्ययन कृती 14.3

खालील चित्र पहा आणि त्याचे वर्णन लिहा.

अध्ययन कृती 14.4

मी पक्षी झालो तर ...... ह्या विषयावर तुमच्या कल्पनाशक्तीचा वापर करून 8-10 ओळी निबंध लिहा.

____

____

____

____

अध्ययन कृती 14.5

खाली एक संवाद दिला आहे. प्रारंभी दिलेलें संवाद वाचून संदर्भानुसार पुढील संवाद लिहा.

विद्यार्थी: सर, मी आत येऊ शकतो का?

मुख्याध्यापक: हो, ये !

विद्यार्थी: सर मला तुमच्या शाळेत प्रवेश हवा आहे. त्यासाठी आलोय.

मुख्याध्यापक: बर ! पहिली शाळा कोणती आणि का सोडतोस? ______________

विद्यार्थी: मी ह्या अगोदर ______________ शाळेत ______________ पण

मुख्याध्यापक: मग आमच्याच शाळेत ______________

विद्यार्थी: ______________

मुख्याध्यापक: कोणत्या वर्गात ______________

विद्यार्थी: सर. ______________ त्या शाळेचा दाखला आणि प्रगतीपत्र ______________

मुख्याध्यापक: (दाखला आणि प्रगती पत्र पाहून) हा प्रवेश अर्ज घे आणि ______________ तुझ्या पालकांची सही ______________

विद्यार्थी: (प्रवेश अर्ज घेऊन) मी ______________

मूल्यमापन कृती पत्रक

प्रश्न 1. खाली दिलेले चित्र पाहून तुमच्या शब्दात वर्णन लिहा.

प्रश्न 2. खालील उतारा वाचा आणि त्यावर विचारलेल्या प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

होळीला रंगांचा सण असेही म्हणतात.हा सण दरवर्षी फाल्गुन महिन्यात साजरा केला जातो.होळीचा सण दोन दिवस साजरा केला जातो. पहिल्या दिवशी होलिका दहन केले जाते, तर दुसऱ्या दिवशी रंग खेळून धुलीवंदन साजरे केले जाते. ह्या दिवशी लोक एकमेकांना रंग लावतात,रंगाचे पाणी मारतात,रंगाच्या पाण्यानी भरलेले फुगे फोडतात. हा सण म्हणजे गोडधोड पदार्थांची रेलचेल असते. पुरणपोळी,खीर ह्यासारखे अनेक पदार्थ बनविले जाता.

पूर्वी आपले लोक नैसर्गिक रंगांचा वापर करत. त्यांचा कोणताही विपरीत परिणाम होत नव्हता. पण अलीकडे होळीचे स्वरूप विकृत होत चालले आहे. सध्या विविध रासायनिक पदार्थांपासून बनविलेले रंग वापरले जातात. त्यामुळे आपली त्वचा आणि डोळे यांच्यावर परिणाम होतो.काहीवेळा तर अनेक मुलांना,मोठ्या लोकांना आपली दृष्टी अशा रंगामुळे गमवावी लागली आहे. म्हणून आपण रासायनिक रंगांचा वापर न करता नैसर्गिक रंगांचा वापर करावा.

1. होळीचा सण कोणत्या महिन्यात साजरा करतात?

2. होळीच्या पहिल्या दिवशी काय केले जाते?

3. होळीचा सण कसा साजरा केला जातो?

4. रासायनिक रंगांचा वापर होळी खेळताना का करू नये?

5. कृत्रिम ह्या शब्दाचा विरुद्धार्थी शब्द वरील उताऱ्यातून शोधून लिहा.

प्रश्न 3. सायकल आणि स्कूटर एकमेकाशी बोलत आहेत अशी कल्पना करा आणि त्यांच्यातील संवाद खाली दिलेल्या जागेत लिहा.

अध्ययन स्तर

☆	☆ ☆	☆ ☆ ☆

शिक्षकांचे मूल्यमापन

अंक/श्रेणी	सही

संदर्भ ग्रंथ

अ. न.	ग्रंथ	प्रकाशक
1.	माय मराठी पाठ्य पुस्तके, अध्ययन मानके	डी एस ई आर टी बेंगळूरू
2.	अध्ययन निष्पत्ती	KSQAAC
3.	दीक्षा पोर्टल	भारत सरकार,कर्नाटक सरकार
4.	निपुण भारत, FLN	भारत सरकार
5.	कृती संचिका	DIET बेळगावी
6.	यु - ट्यूब वरील शैक्षणिक लिंक	यु ट्यूब

Note :

Note :

Note :

Note :

1. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಶಿರೋನಾಮೆ : 7ನೇ ತರಗತಿ ಮರಾಠಿ ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ – ಕಲಿಕಾ ಚೇತರಿಕೆ

2. ಪ್ರಕಾಶಕರು ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳು : ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನಾ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಸಮಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಣ – ಕರ್ನಾಟಕ,
ನೃಪತುಂಗ ರಸ್ತೆ, ಬೆಂಗಳೂರು – 560 001.

3. ಮುದ್ರಣದ ವರ್ಷ : 2022

4. ಮುದ್ರಣ ಕಾಗದ ಬಳಕೆ : 60 ಜಿ.ಎಸ್.ಎಂ. ಮ್ಯಾಪ್‌ಲಿಥೊ
ರಕ್ಷಾ ಪುಟ ಕಾಗದ ಬಳಕೆ : 190 ಜಿ.ಎಸ್.ಎಂ. ಒಂದು ಬದಿಯ ಕೋಟೆಡ್ ಬೋರ್ಡ್

5. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಆಳತೆ : 21 ಸೆಂ.ಮೀ x 27.5 ಸೆಂ.ಮೀ

6. ಮುದ್ರಕರು : ಶ್ರೀ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಎಂಟರ್‌ಪ್ರೈಸಸ್
56/ಎ, 9ನೇ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ, 1ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಕಾವೇರಿನಗರ,
ಬನಶಂಕರಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಬನಶಂಕರಿ 2ನೇ ಹಂತ,
ಬೆಂಗಳೂರು – 560 070 ದೂರವಾಣಿ : 080–2974 0090